

Hårstorp

en gammal by i Holaveden

I Hårstorp finns två gårdar, den östra och den västra. Här finns också motellet Vida Vättern, med restaurang och med uthyrning av rum för resande. Här finns bensinstation och här finns nybyggda villor för ägarfamiljen.

Allmänt om Hårstorp

Hårstorp består av 3/4 mantal. Så uppger gamla handlingar. Arealen uppgår till 114 hektar. Hårstorp gränsar i norr till Sunneryd, i öster till Näteryd och i söder till Lilla Krokek och Stava.

Hårstorp är en gammal by. Den låg där redan i början av 1500-talet och hade funnits där långt tidigare. Ett allmänt påstående är att byarna här var bildade redan på 1300-talet. Vi kan anta att byar som bestod av ett helt mantal är de äldsta.

År 1620 hade Lasse i Hårstorp åker till 2½ tunnors utsäde. Han hade också två hästar, tre kor, två stutar, sju getter, fem får och två svin. Hans grannar, Bengt i Stava, Måns i Sunneryd och Per i Lilla Krokek hade mera åker och flera djur men Sven i Näteryd och Bengt i Stavreberg hade något mindre antal djur och mindre åkerareal.

Åren 1638-39 skedde den geometriska ägoavmätningen. Det blev en enkel karta för varje by över ångar och åkrar. Skog och utmark medtogs inte. För Hårstorp har jag inte kunnat finna någon sådan karta. Antingen har ingen sådan blivit gjord, annars har den förkommit. Den äldsta kartan över Hårstorp är därför kartan från laga skiftet från 1833.

Hårstorp skatteköptes 1790.

Laga skiftet 1833

Hårstorp var en ensamgård fram till någon gång under 1700-talet. Då börjar två bondefamiljer uppträda tillsammans i längderna. Delningen på två skilda gårdar kom formellt sett inte förrän 1833 genom laga skiftet.

Då ägdes Hårstorp av Gustaf Nilsson och Sven Samuelsson och byn delades i två gårdar eller två lotter, den norra och den södra. I lottningen erhöll Sven Samuelsson den södra och Gustaf Nilsson den norra. Husen i byn hade ditintills legat på samma hustomt ett par hundra meter väster om vägen. I laga skiftet bestämdes att norra lottens hus skulle flyttas. De placerades på östra sidan av landsvägen. Man kan tala om den västra och östra gården.

Byn har präglats av sitt läge utmed landsvägen. Husen i byn låg förr ett stycke från vägen, troligen av säkerhetsskäl. Inga gårdar hade i gamla tider husen nära vägen, kanske inte ens synliga från vägen. Först på 1700-talet byggdes husen närmare vägen. Byns gamla hustomt var belägen ungefär där Västergårdens hus ligger idag.

Under tidigare århundraden har gränsen mellan Sunneryd och Hårstorp varit omtvistad. Detta återkommer jag till.

Torp och torpare

Torp och torpare har funnits länge på Hårstorps marker. Förutom soldattorp har här även funnits andra torp. Redan 1695 fanns ett torp som hette *Sanbäcken*. Samtidigt fanns också *Skansatorpet* som låg på byns marker, söder om det Skansen som finns i dag och hör till Sunneryd. Det var ett förpantningstorp och omfattade fem tunnland och 14 kappland. Mitt emot Skansatorpet låg ett torp och vid Altona låg ett torp. Vidare låg Tränks torp utmed Holavedsvägen, strax söder om den östra gården i byn. Det var sannolikt det som beboddes av den f.d. *skolemästaren* Österlund på 1830-talet.

Var torpet Sanbäcken låg är osäkert. År 1718 bodde ryttaren Jöns Bergman med sin familj på Sanbäcken. Detta tyder på att det då kanske var Hårstorps soldattorp. I norr låg också Stolpfällan, på Hårstorps marker, gränsande mot Sunneryds Näbbelycka. Om det var något torp där vet vi inte.

Hårstorp har varit ett rusthåll. Här har funnits en indelt soldat på ett soldattorp. En lång rad soldatfamiljer har funnits i Hårstorp genom århundradena. Namn som Bergman, Hörnberg, Herrbrander, Ode, Lantz och Hård förekommer i längderna. Följande soldater har jag funnit:

Ryttaren Per	omnämnd 1693
Sven Andersson	omnämnd fr 1695, son till Anders Svensson i Hårstorp
Soldaten Lars	omnämnd 1700
Anders Karlsson	* 1629, bodde på Sanbäcken, död 1704
Jöns Bergman	bodde på Sanbäcken, omnämnd 1718 och 1723.
Sven Hörnberg	ryttare, omnämnd 1726
Nils Hildebrand	* 1719 ryttare för Hårstorp 1744-1767,
Peter Ode	* 1743, ryttare 1776-1785,
Jöns Lantz	* 1761, 1785-1806, fänge i Frankrike, återkom 1809,
Johan Lantz	* 1787, 1807-1824, sedan torpare på Skansatorpet
Jonas Persson Hård,	* 1803, 1825-1860, död 1881
Gustaf August Frejd,	* 1836, 1860-1878, soldat efter fadern,
Gustaf Marcellus Hård,	* 1860, 1878-1910

Mera om torp och torparefamiljer finns längre fram i denna berättelse.

I Hårstorp fanns möjligen en ambulerande skola under 1830- och 1840-talen. Där fanns skolemästaren Per Henrik Österlund från 1838 och från 1845 skolläraren Frans Johan Ekström. Han flyttade 1849 till Adelöv. Var skolan bedrevs sedan är osäkert. År 1866 omtalas en skollärare i Lilla Krokek. På 1870-talet byggdes ett skolhus i Munkeryd. Dessförinnan hade det funnits ambulerande skolor. Det kan ha varit sådana ambulerande, tillfälliga skolor som Österlund och Ekström verkade i.

Epidemier och farsoter

Epidemier och farsoter som gått över bygden i gångna tider har hemsökt även Hårstorp men kanske inte särskilt hårt. Pesten 1710-1711 skördade två offer i Hårstorp mot t ex sju i Stora Krokek. År 1737 som var ett år med höga dödstal dog två personer i Hårstorp mot fem i Lilla Krokek och tre i Näteryd. 1773 var nästa år med höga dödstal. Då avled en person i byn. År 1813 dog tre personer i rödsoten. Hösten 1857 gick en svår rödsotsepidemi

över bygden då drygt 50 personer avled i Stavabygden, däribland nio i Sunneryd, 7 i Stavreberg, fem i Lilla Krokek och tre i Stava. I Hårstorp skördades då inga offer.

Emigrationen till Amerika

Emigrationen till Amerika påverkade också Hårstorp, liksom övriga byar i bygden. Ett 10-tal personer emigrerade, däribland en hel familj. Det var Jonas Fredrik Jonsson som med hustru och fem barn emigrerade till Amerika 1867. Men i Hårstorp finns också exempel på återvändare. Det kommer vi till.

Lansalyckan

Lansalyckan var i gamla tider en samlingsplats för bygdens ungdom. På lördagskvällar samlades man här, nära den gamla Holavedsvägen och med utsikt över Vättern. . En jämn och fin gräsplan med hasselbuskar på sidorna. Någon hade med munspel och ljuv musik uppstod. Dans var inte vanligt, det blev folklekar. Det var *Lasse går i ringen* och liknande. Det kom ungdom ända från *Österböjda*, från Tällekullen och Fogeryd och Gräsberg. Det uppges att markägaren ville ha tio öre för varje person. Någon ansvarade för tillställningen och tog upp denna betalning. Markägare då var enligt uppgift Bror i Hårstorp, *Jordgubba-Bror*, som med sina syskon ägde den östra gården i Hårstorp i början av 1900-talet.

Vid tinget

Domböckerna upptar allt vad som avhandlades vid tinget, t ex tvistemål, brottmål, lagfarter, förmynderskap mm. Det som jag hittills fått fram ur domböckerna har jag medtagit vid de personberättelser som följer här längre fram. På samma sätt har jag gjort med bouppteckningar.

Gesällkärret

Gesällkärret på östra sidan av Holavedsvägen några hundra meter norr om byn måste tas med i denna berättelse. Enligt en gammal berättelse hade en gesäll för länge sedan kommit vandrande på vägen. Det påstås att han drunknade i kärret här utmed vägen, eller dränkte sig. Enligt folktraditionen kan man sent på kvällen och natten se hans ögon blänka långt där nere i det svarta vattnet. Jag har vid datasökning i kyrkoböckerna inte funnit någon uppgift som kan relateras till denna berättelse. Det som har hänt här har i så fall hänt före 1693. Men vi skall också veta att allt blev inte inskrivet i kyrkboken.

Intressanta människoöden

Bland de människor som funnits i Hårstorp har jag valt att här nämna soldaten Jöns Lantz och bonden Gustaf Andersson. Jag borde också nämna den *näslöse drängen Samuel Svensson*.

Jöns Lantz var soldat för Hårstorp under åren 1785 -1806. Jöns var från bygden. Fadern var soldat i Narbäck. Jöns blev tillsammans med Nils Stark i Kopparp och Olof Brodd från Brodderyd den 7 november 1806 tillfångatagna utanför Lübeck under kriget mot Frankrike och fick sitta några år i fångenskap i Frankrike. När Jöns återkommit till bygden blev han bonde i Stavreberg.

Gustaf Andersson var bonde på Hårstorps västra gård. Vad som gör honom intressant är att han förde kassabok under åren 1892 - 1925.

Den näslöse drängen Samuel Svensson var son till bonden Sven Samuelsson och hans hustru Karin Johansdotter i Hårstorp. Samuels levnadsöde kan vi fundera över åtskilligt.

Se närmare om dessa personer, och många andra intressanta människöden längre fram.

Släktgård

Hårstorp är inte någon gammal släktgård. I äldre tider ägdes Hårstorp av ättlingar till Sven Månsson i Narbäck. Så var förhållandet ända fram första hälften av 1800-talet. Därefter har ägarbilden varierat. Nya ägare har kommit och gått.

Ett tillägg kan göras. Maja Stina Pantzar kom till Hårstorp 1859. Hon dog 1916. Idag finns namnet Pantzar åter i Hårstorp.

Människorna i Hårstorp

Vill man läsa om 1600-talets människor är man hänvisad till domböcker, mantalslängder och jordeböcker. Kyrkoböcker fanns inte förrän från 1693, frånsett några spridda anteckningar från 1660-talets första år. Husförhörlängder finns inte förrän från 1805.

Vi börjar med en översiktstabell för äldre tider.

År	Namn mm	Källa
1571	Sven (1 ko)	Älvsb.
1613	Lasse	Älvsb.
1620	Lasse(2 stod, 2 stutar, 5 g får, 3 kor, 7 getter, 2 g svin och 2½ tunnor utsäde)	BU
1621	Lasse(4 hästar, 2 oxar, 7 kor, 12 getter, 3 svin, 15 får och 3½ tunnor utsäde)	BU
1631	Torbjörn (?)	M
1637	Joen (frälsegård)	Mil
1637	Lasse	BU
1638	inhyses: Peder Simonsson, Lasse, Torbjörn o Jöns (ofärdig)	Mil
1643	Måns med hustru, dräng och piga,	M
1645	Lasse	J
1645	Olof med hustru samt en inhyst man	M
1646	Lasse med hustru	M
1647	Olof med hustru och en inhyst man	M
1648	Tore med hustru Gunnel S-dotter	M
1652	Jon och Jöns	M
1652	Jöns och ?	JW
1654	Tore i Hårstorp gått i borgen för Håkan i Skälaby, se domboken	
1654	Anders i Hårstorp bötar 12 öre enligt Tingsmålalbalken, se domboken	
1654	Anders i Hårstorp bötar för <i>hårdrag</i> på Håkan i Sunneryd, domboken	
1654	Sattes vite mellan Anders i Hårstorp och Anna i Sunneryd, domboken	
1655	Anders	J
1656	Anders i Öninge klagar till Jöns i Hårstorp om stöld, se domboken	

1658	Änkan och Nils	JW
1659	Änkan samt Anders m h Ingeborg	M
1660	Häststöld på landsvägen vid Hårstorp, se domboken	
1662	"den 25 maj föddes Anders son i Hårstorp"	Kyrkobok
1662	Tvist mellan Hårstorp och Sunneryd om gränsen, se domboken	
1665	Gränsvist mellan Kushult, Sunneryd och Hårstorp, se domboken	
1667-1700	Anders i Hårstorp är nämndeman, se domboken	
1667	I sockenstämmoprotokoll omnämnes Pers son Anders i Hårstorp	
1669	Gott vittnesbörd om Anders i Hårstorp, se domboken	
1670	"togs i förhör Anders piga i Hårstorp" se sockenstämmoprotokoll	
1675	Arvid i Narbäck klagade på sina bröder, se domboken	
1675	Olof	J
1681	Anders med hustru	M
1682	Anders med hustru, dräng Olof, dotter Elin	M
1684	Anders Carlsson i Hårstorp fader till tjuven Lars Anderson, domboken	
1685	Anders	J
1687	Anders med hustru, dr Sven, d Kerstin	M
1688	Anders m hustru, dotter Kerstin (Lena-Stina), s Sven, d Jöns	M
1689	Anders med hustru, dotter Kerstin, son Sven, d Jöns	M
1690	Änkl. Anders, son Sven, dotter Kerstin, d Jöns	M
1692	<i>Anderses piga Maria bör visas på nästa mantalskrivning,</i>	domboken
1693	Anders och hustrun, son Sven, dotter Elin, dr Börje, Sventjänare Per och hustrun	M

Förklaringar:

Älvsb = Älvsborgs lösen, BU = boskaps/utsädeslängd, M = mantalslängd,
Mil = militär källa, J = jordebok

Detta var våra äldsta noteringar om människorna i Hårstorp i tabellform. Jag skall här lite mera utförligt ta med en del av dessa tabelluppgifter.

Vid sommaringet 1653 inlämnades ett köpebrev som visade att Olof Larsson i Hårstorp den 23 maj 1647 sålt sin skattejord i Tuggarp till sin broder Jöns i Tuggarp och hustrun Cecilia Knutsdotter

Från 1654 finns en notering om Tore i Hårstorp som tillsammans med Bengt i Gyllinge gått i borgen för Håkan i Skälaby. Bakom denna borgen skymtar en stöld av ett smycke från Knut Svensson som möjligen var från Linköping. Borgensumman var 80 daler kopparmynt.

De namnuppgifter som finns från första hälften av 1600-talet är svåra att sätta in i något sammanhang. Det är när Anders Svensson kommer till Hårstorp i början av 1650-talet som ett och annat börjar klarna.

År 1654 sakfältes Anders i Hårstorp att böta 12 öre med stöd av Tingsmålalbalkens 43 kap.

År 1654 klagade Håkan i Sunneryd inför tinget till Anders i Hårstorp som slagit honom i huvudet, vilket Jöns i Rossholmen också vittnade på. Anders i Hårstorp nekade, men fälldes att böta tre daler för hårdrag.

År 1654 sattes vite mellan Anders i Hårstorp och Anna i Sunneryd till 40 daler för den som först *med ord eller gärningar bryter ordningen*.

1656 klagade Anders i Öninge vid tinget till Jöns i Hårstorp för att denne hade stulit en kappa och en skinnkjol från honom. Jöns nekade till detta. Jöns säger *att han fick igen ett hyende*, vilket han lät förkomma när han var drucken och låg och sov i Narbäcks gatugård under uttågen. Jöns säger att han lämnade ifrån sig hyendet när det efterfrågades, men kappan och piskan vet han intet om. Nämndens mening var att Jöns inte kunde dömas till detta om inte Anders skaffade mera bevis i saken.

På landsvägen vid Hårstorp blev en pojke våren 1660 frånstulen sin häst. Pojkens fader var Brodde i Rikstorp i Flisby socken. Han anklagade Sven i Holkaberg vid sommaringet 1660 för att han stulit hästen. Sven nekade till detta och menade att det var en ryttare som han skjutsade som tog hästen när den betade vid vägen.

Brodde uppgav att hans grannar berättat att de sett Sven rida på stoet. Denne erkände då och sade att ryttaren tvingade honom till detta. Han red sedan hästen en mil. Detta mål uppsköts till nästa ting då Brodde skulle ha med sina grannar för att vittna. Jag har inte sett fortsättningen av målet. Kanske skedde förlikning.

Vid sommaringet 1662 blev Anders i Hårstorp anklagad av Bengt i Sunneryd rörande 159 gärdesstaver som han sade att Anders tagit från honom i vintras innanför rågången mellan Hårstorp och Sunneryd. Han uppger gränsen mellan Hårstorp och Sunneryd på utmarken vara *i öster vid landsvägen vid Skäggeholan och i väster i Havrelöckestomten. Anders säger skillnaden vara i Skäggeholan och åt en stor sten stående rätt i väster ner mot sjön. Omsider bekände bägge parterna denna skillnad alltid varit tvistig. Rätten avsåg att de till nästa ting på den stridiga platsen hålla ägandesyn. Jag har inte funnit någon fortsättning på detta mål.*

Mulbete och klövegång i Skansmarken

Gränserna mellan Sunneryd och Kushult var också tvistiga. Eftersom detta något berörde Hårstorp tar jag med även något lite ur detta mål.

Vid sommaringet 1665 hade befallningsmannen Anders Skog i Kushult instämt Bengt i Sunneryd och påstod att Kushult i forna tider haft *mulbete och klövegång i Skansmarken, men nu förnekades och betogs honom detta av hans granne Bengt i Sunneryd som uppgav att Kushults boskap aldrig, utom vid särskilt löfte, haft något bete i Skansmarken.*

Anders Skog framkallade därpå vittnen, oberyktade, opartiske och bol-faste män, Måns i Klämmestorp och Gudmund i Tykavik. De hördes sedan var för sig.

Måns i Klämmestorp, en man om sina 77 år gammal, berättade att för 56 år sedan tjänade han i två års tid hos Anders Larsson som då hade Kushult. Då hade Kushult sin boskap i Skansmarken vid Sandvadet. Kushults boskap gick utan någons hinder fritt intill Starrbergs och Näteryds gärdesgårdar, och Skansmarken har varit en oskiftad jordedel till Sunneryd, Kushult, Hårstorp, Näteryd och Råssholmen.

Sedan inkallades Gudmund i Tykavik, 82 år gammal. Han berättade att han för 62 år sedan tjänade hos salig Anders i Sunneryd. Den tvistiga jor-dadelen, innan hertig Johan lät där uppbygga en skans emot de danskes infall i Östergötland, kallades hallaraflan. Den var en samfälld jord, väl till Kushult, Sunneryd, Näteryd, Hårstorp och Råssholmen. Dessa byars bo-

skap gick utan hinder klöv om klöv och inga inskränkningar (?) var gjorda av skogen eller fämarken, inte heller några grindar och farlid uppsatta.

Bengt i Sunneryd framkallade till vittne en trovärdig och bofast man, Anders Hansson i Vallby, som berättade att han för 32 år sedan bodde i Kushult i fem års tid. Eftersom han var främmande och obekant frågade han Carl och Per som då bodde i Sunneryd om lov att ha sin boskap i Skansmarken. Men Anders nekade till att ha givit dem någon lega.

Jöns i Råssholmen bekänner sig sin portion av Skantsmarken hava med gårda grypet (?), dock utan något föregånget laga skifte. Dessförinnan högvälborna Agneta Ribbings landbonde, Anders i Hårstorp uppgav sig ha avstängt fämarken näst intill sina ägor.

Tvisterna mellan Sunneryd och Kushult om Skansmarken fortsatte långt in på 1700-talet. När vi läser dessa vittnesuppgifter som rör tiden omkring år 1600, då blir åtminstone jag ödmjuk och fylld av respekt.

Anders Svensson i Hårstorp blev nämndeman år 1667. Hans far, Sven Månsson i Narbäck hade varit nämndeman, men Anders efterträdde i detta uppdrag Per i Tällekullen. Anders avlade sin nämndemansed i Vista härads tingsrätt som då höll ting i Gränna. Bygden hörde då till Visingsborgs grevskap. År 1684 avlade han ny nämndemansed för Lysings härads tingsrätt.

Nämndemannen Anders Svensson i Hårstorp besvärade sig 1669 över det ogrundade tal som hade uppkommit om honom. Av detta framgick att han i mars vid en timmeråka i Åby Prästgård avhänt prosten och kyrkoherden Johan några nekar korn. Anders uppgav sig vara alldeles oskyldig. Han visste icke vem som först burit fram detta tal och begärde att denne skulle lagligen rannsakas.

Det närvarande tillfrågades om någon hade kunskap härom, vartill nämnden och nu närvarande meniga tingsallmogen helt nekade. Anders i Hårstorp gavs därför om sitt ärliga förhållande gott vittnesbörd.

År 1675 förekom en brödratvist vid tinget. Det var Arvid Svensson i Narbäck som anklagade sina äldre bröder Anders i Hårstorp och Bengt i Stavreberg för att de av *idel ondska, hat och ovilja* hade uppeggat sin mor emot honom. Orsaken påstod han vara att riksdrotsen, greve Brahe i breviden 29 april 1674 hade förlänat Arvid att han efter sin moders död skall få tillträda bruket av Narbäck, slippa skatter samt åtnjuta halva gästgiveriet i Holkaberg. Arvid påstod nu vid tinget att Anders och Bengt sökt vidtala modern att på något sätt bringa Arvid i olycka.

Detta var grova beskyllningar och Anders och Bengt nekade till detta. Rätten beslutade om vite mellan Arvid och Peter Svenssöner i Narbäck samt Bengt i Stavreberg, Anders i Hårstorp och Håkan i Stava, att *vilken den andre i ord eller gärningar kväljer skall hava förbrutit 40 daler*. Av detta rättsens beslut tycks vi kunna dra den slutsatsen att också Håkan Svensson i Stava ingick i denna brödrakrets och var därmed son till Sven Månsson i Stava.

År 1675 anklagade Anders i Klämmestorp inhysesmannen på Amundebys ägor i Åby socken, Peder Pedersson, att ha lockat hans son Jöns, 16 år, , att taga från sin fader och ge till Peder nio kannor korn. Denne son Jöns hade av nämndemännen Peder i Tällekullen och Anders i Hårstorp påstått vara *alldeles döv, dum och vettvillig*. Peder Pedersson tillstod detta och

hade givit målsäganden i förlikning nio daler kopparmynt. Nämnden beslutade att svaranden bötar för bodrätt 3 daler efter treskifte.

Bengt Persson i Sunneryd anklagade år 1681 fogden Anders Skog i Kushult för att ha huggit ved på Sunneryds marker. De hade olika syn på var gränsen gick. Länsmannen Harald Arvidsson, domaren Måns i Göleryd, Per i Tällekullen, Måns i Erstorp och Anders i Hårstorp fick i uppdrag att utföra laga syn.

Vid mantalsskrivningen 1692 blev det tal om att Anders i Hårstorp haft en piga som skulle varit upptagen i mantalsskrivningen. Anders hävdade att hon var sjuk, men då krävdes i stället att detta skulle bevisas på nästa mantalsskrivning.

Vid tinget år 1697 klagade *änkan, gudfruktiga matronan* Dorotea Larsdotter i Kushult över att bonden Hans Håkansson i Sunneryd inkräktade på Kushults ägor. Hon åberopade Anders Svensson i Hårstorp som vittne på detta.

Dorotea Larsdotter var änka efter fogden Anders Skog i Kushult. Hon var för övrigt dotter till borgmästaren i Gränna, Lars Svensson. Rätten ansåg sig dock inte kunna hjälpa henne. Hennes klagomål lämnades utan åtgärd. Gränsen mellan Kushult och Sunneryd var under lång tid oklar.

Vi har nu läst åtskilligt om Anders Svensson i Hårstorp. Vem var denne Anders Svensson? Det skall vi här nedan redovisa.

Anders Svensson	1635, bonde och nämndeman,
Elin Jönsdotter	1670,
Elin	1665, g 1683 m Pär Jonsson i Orsnäs
Sven	1668, gift se nedan
Elin	---, g 1697 med Jon Nilsson i Frebol,
Elin (Elsa)	---, g 1697 m Jon Nilsson i Frebol
Kerstin	(1675), g m Joen i Porsarp (?)
Ingrid	(1686), gift med Göran Johansson, se nedan
Sigrid	1696-05-07, död 1699

De angivna födelseårtalen är uppskattade.

Anders var son till Sven Månsson och hans hustru i Narbäck. Sven Månsson var en stor man i bygden, nämndeman och sexman, med många söner. I Stavreberg fanns Bengt Svensson, i Narbäck fanns bröderna Per och Arvid. Håkan Svensson i Stava var troligen också en son till Sven Månsson.

Anders Svensson kom till Hårstorp kanske redan 1655, således under grevskapstiden. Han var först gift med Ingeborg. Efter hennes död gifte han sig med Elin Jönsdotter. Vi känner inte bakgrunden för dessa. Anders och Elin dog båda vid årsskiftet 1698-99 med två dagars mellanrum. Dödsorsaken är okänd. De hade några dagar innan, på juldagen, varit på gudstjänst med nattvardsgång i kyrkan i Ödeshög.

Efter deras död togs dottern Sigrid om hand i Narbäck av Per Svensson och hans hustru Kerstin Jönsdotter. Per var hennes farbroder och Kerstin var

hennes moster. Sigrid dog dock senare samma år, 1699. I sitt första gifte hade Anders Svensson flera döttrar och dessa krävde nu ut sitt arv.

Det var vid tinget 1699 som ryttaren Sven Andersson i Hårstorp samt hans svåger, bonden Per Jonsson i Ornäs, bonden Sven Månsson i Porsarp, Joen Nilsson i Fربول och bonden Jöns Månsson i Lilla Krokek på sina hustrurs vägnar hade instämt Per Svensson i Narbäck rörande arvet efter deras hustrurs halvsyster, Sigrid Andersdotter - ett barn om 3 1/4 år gammal,- och modern hustru Elin Jonsdotter i Hårstorp. Anders Svensson i Hårstorp överlevde sin hustru Elin Jonsdotter med 1½ dygn och lämnade efter sig en dotter, Sigrid Andersdotter, även hon nu avliden, och samtliga hennes halvsyskon ansåg sig ha rätt till någon del i deras avlidna halvsyskonens arv. Så var formalia i denna tvist.

Det blev en omfattande rättegång om detta arv. Målet har dock inget mera av väsentligt intresse och vi lämnar därför detta mål och går vidare.

Sven Andersson	1668, rusthållare,
Kerstin Jönsdotter	1682(?), från Sväm enl. vigselanteckningarna.
Barn: Sigrid	1703-01-04,
Anders	1706-01-18,

Sven var son till Anders Svensson och troligen hans första hustru Ingeborg i Hårstorp. Sven och Kerstin vigdes 1701 och brukade därefter hans föräldragård i Hårstorp till omkring 1707 då de flyttade till Öninge. Av en domboksnotering från 1707 framgår att han råkat uti stor fattigdom och inte längre kunde prestera rusthållet för Hårstorp. Sven anges i dödsnotisen 1729 vara sockneman.

Göran Johansson	- - - -, från Gränna
H 1) Ingrid Andersdotter	(1685), d t Anders Svensson i Hårstorp
H 2) Anna Pärsdotter	- - - -,
Barn: Anders	1707-04-15,
Pär	1708-12-19,
Maria	1711-10-04,
Anders	1714-02-22,
Jon	1717-04-03,
Johan	1719-04-15,
(son)	1720-08-28,
Hans	1723-09-30,
(dotter)	1724-12-26,
Anders	1727-02-08,
dotter	1734-02-03,

Göran Johansson kom hit från Gränna socken 1707 och gifte sig samma år med Ingrid Andersdotter, som var dotter till Anders Svensson, se ovan. De övertog hennes föräldragård i Hårstorp. Ingrid Andersdotter dog troligen 1719 och Göran gifte om sig med Anna Persdotter. Göran Johansson och hans familj avflyttade från Hårstorp omkring 1735, okänt vart.

Vi kan konstatera att det var ättlingar till Sven i Narbäck som ägde Hårstorp. Även Holkaberg ägdes av denna släkt. Jag tror att Ingrid var dotter till Anders Svensson i Hårstorp, men någon födelsenotis finns inte. Kyrkoböcker hade inte börjat föras.

I domboken år 1720 finns antecknat att Johan och Pär i Hårstorp ådömts böter för att de uteblivit från häradets vargskall. Här har således bott ytterligare någon familj som inte finns omnämnda i övrigt.

Vid höstetinget 1727 uppvisade gästgivaren Knut Svensson i Holkaberg för rätten, en förening emellan sin svärmoder, Kerstin Jonsdotter i Narbäck och hennes mågar, Knut Svensson och Peter Persson i Bankaby, rörande fördelning av arvet efter henne. Det framgår att hon tidigare skrivit ett testamente, där hon fördelat arvet till sina två döttrar, Kerstin som var gift med Knut Svensson, och den yngre dottern Maria, gift med Peter Persson i Bankaby. Denna förening hade troligen inte riktigt gillats av Maria Persdotters man, varför Kerstin Jonsdotter nu gjorde en ny fördelning. Den innehöll i stort följande:

Kerstin Persdotter och hennes man Knut Svensson erhöll rusthållet Hårstorp. Maria Persdotter och hennes man Peter Persson erhöll Narbäck. De skulle då till Kerstin Persdotter och Knut Svensson vid tillträdet betala en mellanskillnad, eftersom Narbäck var bättre än Hårstorp.

Det framgår att foder tidigare tagits från Hårstorp till Narbäck för att försörja rytthästen där med. Dessutom hade en del timmer tagits från Hårstorp, detta sedan förra skrivelsen uppsattes. Hon anger i slutet av brevet att *denna handling skall åtlydas och den som inte finner sig i detta, den blir arvlös*. Handlingen innehåller också ett avsnitt om hur det skall göras om hon själv skulle bli sjuk och arbetsoförmögen.

Brevet undertecknades den 3 mars 1727 på Stora Lund. Hennes namn är dock skrivet *Kerstin Jonsdotter i Narbäck*. Brevet är vidare undertecknat av Peter Persson och Maria Persdotter i Bankaby samt av Knut Svensson och Kerstin Persdotter i Holkaberg.

Hårstorp hade under många år samma ägare som Holkaberg. Hårstorp lydde på detta sätt under Holkaberg och gästgivaren där. Efter Knut Svenssons död 1734 gifte sig Kerstin Persdotter med befallningsmannen Johan Wolm. Han dog 1736 och Kerstin ingick sitt tredje äktenskap, då med kvartermästaren Johan Berg. Johan Berg dog 1747.

Kerstin Persdotter dog 1752. Det var då Johan Bergs dotter, Anna Katharina Berg och hennes man Jakob Castensson som övertog gästgiveriet, och Holkaberg och Hårstorp. Jakob Castensson dog 1756. Därefter flyttade Anna Katharina Berg till Hårstorp och bodde här ett antal år. Hon flyttade sedan till Häggestad i Heda och dog där 1792, 80 år gammal.

Hon hade barn i flera äktenskap och när hon 1757 delade ut sina egendommar hamnade äganderätten till Hårstorp hos Anders Jacob Castensson och Daniel Magnus Castensson, dock med lite tillökningar och mellangifter. Hon undertecknade denna handling i Hårstorp den 10 december 1756. Hur länge de behöll Hårstorp är jag inte riktigt säker på.

Vid vintertinget 1748 hade hustrun Margareta Persdotter i Lakarp instämt Anna Catharina Berg i Hårstorp för tjuvabeskyllning. Bakgrunden till

detta var att Anna Catharina Berg saknat några hårgarnspersedlar. Hennes måg, Castensson hade hört ryktas att dessa fanns i Lakarp. Detta tilldrog sig på den tiden då Margareta Persdotters man, Jöns Svensson, levde. Efter tillstånd av kronolänsmannen hade man rest till Lakarp och funnit att ryktet talade sant. För grannsämjans skull kom man överens om att sakerna kunde få vara kvar i Lakarp men att hustru Berg skulle få sex plåtar i ersättning. Dessa plåtar har inte betalats och hustru Berg hade nu rest till Lakarp för att skipa rätt.

Innan häradsrätten hade funderat färdigt i detta mål anmäldes till rätten att dessa parter i sämja och vänlighet blivit förlikta. Margareta Persdotter återlämnar till hustrun Berg en del av de saker som frånhänts henne.

Vid vintertinget 1735 anhöll gästgivaren Johan Wolm om tingsförbud rörande de olägenheter som drabbade honom i form av nedrivna gärdesgårdar vid gästgivargården i Holkaberg och vid rusthållet i Hårstorp av okänt folk, som dessutom utbjöd mat och öl. Därför förbjöd rätten vid vite av 40 mark silvermynt allt sådant som mot lag och Kongl. Förordningar strider. Förbudet skulle publiceras vid närmaste sockenkyrka.

Johan Wolm hade ingen särskild nytta av förbudet. Han var nämligen död vid kungörandet. Hans änka kanske hade nytta av det. Hon gifte om sig med Johan Berg och drev gästgivargården och rusthållet Hårstorp vidare.

På Hårstorps ägor bodde vid denna tid både torpare och soldater. Det var hög omsättning, tillfälliga boenden och många flyttningar.

Ryttaren Per	----
Anna	----
Israel	1693-05-26,

Ryttaren Per och hans hustru Anna känner vi bara från födelsenotisen då deras son Israel föddes. Fadrdar vid dopet var Helge Klockare, sonen Sven i Hårstorp, drängen Per i Hårstorp, hustru Ingiäl i ? pigan Elin i Hårstorp, dottern Kerstin i (Hårstorp), pigan Karin i Holkaberg. Två år senare fanns en ny ryttare i Hårstorp. Vart Per och Anna och deras son Israel tog vägen vet vi inte.

Sven Ryttaire	----,
H Ingeborg	----,

År 1695 var Sven och Ingeborg dopvittnen i Lilla Krokek. 1695 var ryt-taren Sven i Hårstorp dopvittne i Porsarp. Därefter har jag inga noteringar om dem. Kombinationen Sven och Ingeborg fanns något senare i Amunde-by.

Soldaten Lars Hurtig	----,
Ingeborg	----,
Ambjörn	1700-02-12,

Lars och Ingeborg har av mig tidigare noterats i Hårstorp. Lars och Ingeborg bodde annars på Rossholmens ägor. Kanske hade Lars någon tid varit soldat för Hårstorp. De fick en son som hette Ambjörn år 1700. Om honom kan vi läsa under Sunneryd.

Anders Karlsson (1629), torpare i Sanbäcken, död 1704
H Ingeborg Bengtsdotter (1635), död 1695
Lars ----, soldat i Kärra i Adelövs socken

Anders bodde på torpet Sandbäcken redan 1683 enligt domboken. Sonen Lars anklagades 1683 för stöld. Det var Tore Larsson i Kulhult som på vintertinget 1683 anklagade honom för att ha stulit en kviga i Kulhult. Det skulle ha skett åtta dagar efter midsommaren. Dagen efter hade han från en piga Elin i Amundeby stulit en engelsk kjortel, ett förkläde samt något mera. Dessa saker har tjuvens fader, Anders Karlsson i Hårstorp, hos sig uppgav Tore.

Jag har inte sett någon fortsättning på denna anklagelse. Klart är att Anders och Ingeborg fanns på torpet Sanbäcken redan 1683. Var det detta torp som senare blev Hårstorps soldattorp?

Vem var soldat för Hårstorp under Karl XII:s krig i Polen och Ryssland? Vem var soldat för Hårstorp och deltog i slaget vid Poltava? Jag kan inte svara på detta. Vem han än var kan vi anta, att antingen stupade han vid Poltava, annars blev han rysk krigsfånge och då kanske han dog i fångenskap långt borta i Ryssland. Överlevde han kom han möjligen åter till våra bygder 1722. Vi vet inte.

Jöns Bergman ----, ryttare
H Elin Hansdotter ----,
Lars (Sven) 1718-09-24 på Hårstorps ägor,
.dotter 1721-04-09 -"-
Nils 1723-11-08 -"- , sockneskräddare

Jöns Bergman var ryttare och bodde på torpet Sanbäcken på Hårstorps ägor från omkring 1713 till mitten av 1720-talet då familjen flyttade till Näteryd. De flyttade senare troligen till Öjans ägor. Dopvittnena tyder på att det fanns släktskap med Jöns Hansson i Gåsabol och Nils Hansson i Gyllinge. Kanske var Elin Hansdotter en syster till dessa.

I domboken för sommartinget 1723 finns några anteckningar om Jöns Bergman. Han hade då till tinget instämt Sven Broberg angående rätten att bruka halva Näteryd. Rätten konstaterade att det fanns ett giltigt kontrakt och gav Bergman rätt i sin stämning.

Sonen Nils blev sockenskräddare och bodde i Jusseryd.

Arvid (1634), torpare på Skansen, Hårstorps ägor
H Elin Nilsson (1635),

Arvid var torpare på torpet Skansen på Hårstorps ägor. Han var född i Skrädeberg och dog på torpet Skansen den 8 juni 1698, 64 år gammal. Han var vid dödstillfället inhyst. Brukat gård uppges det också i denna kortfattade lilla notis i kyrkoboken. Torpet Skansen låg utmed den gamla landsvägen, just där vägen från Näteryd och Stavreberg idag ansluter. Arvids änka, Elin, dog den 25 februari 1699, 64 år gammal.

Olof Larsson - - - -, torpare på Skansen, Hårstorps ägor
H1)Margareta Hindriksdotter (1683), död 1711.
H2) Sara Johansdotter - - - -,
Barn: Karin 1721-01-11,

Olof och Margareta gifte sig 1708. Han uppgavs vara ofärdig och var från Näteryds ägor. De brukade sedan torpet Skansen på Hårstorps ägor. De hade inga barn. Margareta dog den 20 mars 1711. Hon hade varit sjuk i fyra månader när hon dog 28 år gammal. År 1719 vigdes drängen Olof Larsson från Skansen med Sara Johansdotter. Därefter flyttade de troligen till Näteryds ägor. Där föddes dottern Karin.

Kronolänsman Peter Sundkvist hade till höstetinget 1731 instämt drängen Per Jönsson i Hårstorp för begånget lönskaläge med ogifta qvinspersonen Karin Månsdotter. Svarandena erkände lägersmålet som hade skett vid kyndelsmässotiden. De dömdes till böter.

Per Månsson ----, bonde
Ingeborg Persdotter ----
Barn: Anders 1736-01-08 född i Hårstorp, död i Sunneryd 1742

Per och Ingeborg gifte sig troligen 1724 och då uppgavs Per vara från Sväm. I övrigt känner jag inte deras bakgrund. De kom till Hårstorp kanske i början av 1730-talet. De flyttade efter 1736 till Sunneryd. Möjligen hade Per brukat Sunneryd även tidigare, se nedan.

Vid hösttinget 1735 hade Per Månsson i Hårstorp instämt Sven Broberg och Lars Jönsson i Näteryd för eftersatt underhåll av gärdesgårdar, vilket orsakat skador på Pers åkrar. Han begärde ersättning för skadorna och för rättegångskostnaderna. Broberg var inte närvarande vid tingen utan hans talan sköttes av hans hustru. Hon och Lars Jönsson menade att skadan på Pär Månssons åkrar berodde på hans egna dåliga gärdesgårdar, vilket nämndemannen Pär Jönsson i Sestorp påstods kunna intyga. Pär Månsson åberopade då sina vittnen, nämndemannen Pär Gudmundsson i Kråkeryd samt bönderna Anders Månsson och Pär Månsson i krokek.

Nämndemannen Pär Jönsson i Sestorp uppgav att såväl karendens som svarandenas gärdesgårdar var dåliga, när de besiktigades.

Vid hösttinget 1735 hade Per Månsson i Hårstorp också instämt Hans Håkansson i Sunneryd för det undantag han haft uti åtskilliga gårdets ägor den tiden som Per haft hemmanet Sunneryd och blivit avsatt av ryttmästare Hååf. Han yrkade däröver att Hans Håkansson skulle betala för de undantagen 30 daler silvermynt. Det var vad som återstod på räntan för de två åren han brukat samma hemman och skulle betalas till ryttmästare Hååfs arvin-

gar. Hans Håkansson hade återstämt Per Månsson och ville ha ersättning för tre lass hö, ett lass biuggthalm m.m. Omsider förlikte sig parterna, så att Hans Håkansson i Sunneryd skulle betala Per Månsson 3 daler silvermynt.

I domboken från hösttinget 1736 omtalas en landsvägsbro Sandbäcken i Ödeshögs socken. På Hårstorps ägor låg ett torp som hette Sanbäcken och som möjligen var identiskt med Hårstorps soldattorp. Det kan vara denna bro – och torp - som omtalas i denna dombok.

I domboken för sommaringet 1739 omtalades ett rykte om att ryssen Jonas Ladugas dotter varit havande. Hon hade förra året tjänat i Gyllinge hos Nils Hansson men var sedan i tjänst hos Lars Jonsson i Hårstorp. Detta rykte hade kommit från hennes egen fader, se vidare under Holkaberg

Lars Jonsson	(1698), bonde
H Karin Nilsson	1700 (?), död 1737
H2 Sigrid Hansdotter	----
Barn: Anna	1725-11-04,
Nils	1728-07-22,
(son ?)	1738-03-17, död 1739
?	1740, död 1740
Cecilia	1742-02-01,

Lars Jonsson och Karin Nilsson gifte sig 1723. Han uppgavs då vara från Frebol och Karin från Sväm. Han var sannolikt son till Jon Nilsson och Elin Andersdotter i Frebol. Lars och Karin bodde först i Kushult och där föddes två barn, Anna 1725 och Nils 1728. Karin dog 1737.

I bouppteckningen uppgavs makarna inneha 3/4 mtl Hårstorp, således hela Hårstorp. Lars hade en arvstråd i Hårstorp genom sin mor Elin Andersdotter som var dotter till Anders Svensson i Hårstorp, som var son till Sven Månsson i Narbäck. Efter första hustruns död gifte sig Lars med Sigrid Hansdotter (Håkansdotter). De har sedan flyttat från Hårstorp 1743-44, okänt vart.

Sven Arvidsson	1688, bonde i Hårstorp
H Margareta Jönsdotter	1686, d t Jöns Hansson i Gåsabol,
Barn: Kerstin	1728,
Hilma	----,

Sven och Margareta bodde i Ruskilsby i Stora Åby socken innan de kom till Hårstorp 1744. Margareta var sannolikt dotter till Jöns Hansson i Gåsabol och kom därmed från den s.k. Gyllinge-släkten. Svens bakgrund är mera osäker. Kanske var son till Arvid Svensson i Narbäck och i så fall sonson till Sven Månsson i Narbäck och hade i så fall den vägen någon liten tråd till Hårstorp. Födelseboken tiger helt. Deras barn tycks inte ha blivit antecknade där. Eller föddes de någon annan stans?

Möjligen kan en vigselnotis från 1729 avse Sven och Margareta. Enligt denna notis vigdes Sven Arvidsson med Marit Jönsdotter från Gyllinge.

Sven och Margareta flyttade från Hårstorp vid mitten av 1750-talet till Gåsabol, där de övertog Margaretas föräldragård. Gården i Gåsabol övertogs senare av en dotter, Kerstin Svensdotter, gift med Jonas Håkansson från Stava. Sven Arvidsson dog troligen i Skorperyd 1785.

Vid vintertinget 1744 hade nämndemannen Niclas Nilsson i Åby och rusthållaren Anders Jönsson i Ruskilstorp instämt Sven Arvidsson i Hårstorp rörande 63 daler silvermynt för husröta för den tid han brukat kronorusthållet Ruskilsby. Sven Arvidsson påstod sig ha fullgjort sina skyldigheter och begärde få ny syn, eftersom synen den 4 juli 1743 intet upptagit de byggnader och reparationer han gjort. Rätten beviljade ny syn

Sven Arvidsson förekommer omnämnd i domboken från år 1755. Han var då bonde i Gåsabol och hade med häst utfört någon resa uppåt Östergötland. I sällskapet ingick flera skjutsar. Vid Stockseryd hade det tillgripits ett antal sädeskärvar som sedan använts som hästfoder. I Skansbacken (Englundsbacken) på Sunneryds ägor, anträffades en del av spåren efter de försvunna sädeskärvarna. Jag har inga uppgifter om rättens beslut i målet.

Efter Sven Arvidsson kom troligen Olof Johansson som bonde till Hårstorp. Han var gift med Anna. Detta kan vi se i en mantalslängd från 1755. Han förekom också vid tinget ett par gånger.

Vid sommaringet 1756 hade bonden Jonas Bengtsson i Ödeshögs Riddargård instämt bönderna Anders Larsson i Åeryd, Anders Johansson i Skälaby, Jöns Davidsson i Sunneby, Olof Nilsson i Äng, Olof Johansson i Hårstorp och Nils Jonsson i Stavreberg samt drängarna Peter Persson och Abraham Svensson i Ödeshögs klockargård, Peter Jonsson i Sunneby, Lars Davidsson i Gumby och Nils Andersson i Frebol, för att de mot tingsförbud hade brutit en gårdsgård och färdats fram över hans slätteräng.

De anklagade hade anlitat ett ombud, vice häradshövding Gabriel Torpadius. Denne androg vad som blivit bestämt inför salpetersjudningen innevarande år, dels i Skrapegården och dels i Riddargårdens ängahagar. Det var således transporter för salpetersjudningen som gjorts. Detta var en del av kruttillverkningen. Detta blev ett omfattande mål. De anklagade tycks ha klarat sig från påföljder.

Olof Johansson omnämndes som bonde i Hårstorp 1756. Troligen brukade han den ena halvgården i Hårstorp. Han är omnämnd även vid sommaringet 1758, då det var tal om husesyn rörande bl. a. husröta. Synen hade skett den 15 juli 1757. Det konstaterades då att bonden Olof Johansson brukat halvgården i tre år men att han nu avträtt.

Vid vintertinget 1757 klagade innehavarna av Holkaberg och Hårstorp över att deras ägor skadades och ofredades genom sandtäkt till allmänna landsvägen av dem som hade sina brolotter därintill. De anhöll att vanliga sandtag skulle förbjudas. Det gavs dock löfte till sandtäkt i den så kallade Broliden samt på Narbäcks utmark i Grökliden. Häradsrätten gick på denna linje och förbjöd sådana sandtag.

Detta förbud mottogs dock inte välvilligt av människorna i bygden. Vid sommaringet 1757 klagade nämndemannen Anders Jönsson i Fagerhult tillsammans med många av bygdens människor över detta förbud rörande sandtag på Holkabergs och Hårstorps ägor. Därför fick länsman Fellbom

och två oväldiga nämndemän i uppdrag att närmare undersöka detta. Därefter avhöordes inte detta mål.

Vid sommartinget 1758 hade länsmannen Jonas Fellbom instämt drängen Peter Johansson i Holkaberg och qvinfolket Maria Johansdotter från Hårstorps ägor för begånget lägersmål. Båda erkände och berättade att lägersmålet skett i Holkaberg. Målet uppkom igen på hösttinget. Då hade hon fött ett flickebarn. Peter Johansson betalade sina böter men Maria Johansdotter hade inga pengar att böta med och fick sitta 14 dagar i fängelse på Linköpings slott. Till barnets underhåll dömdes Peter att årligen betala fyra daler silvermynt.

Vid hösttinget 1758 hade *äreborna matronan* Anna Catharina Berg instämt bonden Anders Hansson i Sunneryd för att han vägrat uppge rågången mellan Sunneryd och Hårstorp. Hon yrkar att han lagligen måtte plikta, samt att uppvisa kartan över Sunneryds hemmans ägor och betala rättegångskostnaderna.

Vid uppropet hade parterna förlikts, enligt en skrift som upplästes, av följande innehåll:

Efter instämning har någon stridighet sig yppat mellan undertecknade om rågångarna mellan Hårstorp och Sunneryd. Vi hava detta mål övervägt, och därom stannat i det slut att visa all sämja och enighet. I de ägor som uti söder börjar vid råmärket så kallade Skiägahålla och Skansmarken igenom neder till sjön Vättern, så ock emellan åtskiljas, att var och en efter lag däruti får sin proportion, då ock nödiga skiljestenar oss emellan ingår. Så är hela den instämnda rättegången oss emellan är slutad samt alla rättegångskostnader upphävda, anhållandes dock i ödmjukhet att denna förening måtte med dom gunstigast fastställd bliva, som med behörig underskrift bestyrkes, av Ödeshög den 21 oktober 1758

Catharine Berg Anders Hansson i Sunneryd

Fördenskull blev denna parternas träffade förlikning av häradsrätten med dom gillad, och stadfästad, enl. XX Cap. Rätteg.B.

Vid hösttinget 1758 hade kronolänsman Fellbom instämt drängen Sven Jönsson i Kopparp och qvinspersonen Anna Månsdotter på Hårstorps ägor för sig emellan begånget lönskaläge. Detta hade tilldragit sig på våren förra året i Kopparp. Hon var där i tjänst hos Svens fader, rusthållaren Jöns Nilsson. Båda erkände.

Båda dömdes för lönskaläge till böter, han 10 och hon 5 daler silvermynt samt betala till Ödeshögs kyrka han fyra och hon två daler silvermynt. Dessutom skulle båda undergå enskild skrift och avlösning. Sven Jönsson dömdes också skyldig att årligen utbetala fyra daler silvermynt till barnets underhåll.

Vid hösttinget 1758 förekom ett mål rörande hållskjutsar vid Ödeshögs och Holkabergs gästgivargårdar. Enligt utslag av konungens befallningshavande i Linköping skulle Hårstorp hålla tre hållskjutshästar

Vid hösttinget 1760 inlämnades en skrivelse där skattebönderna Håkan Persson och Jonas Eriksson i Fogeryd gått i full borgen för Nils Svensson och Sven Persson i Gräsberg som tillhandlat sig kronorusthållet Hårstorp. Förbindelsen och köpet avsåg enbart mondering och övriga prestationer för rusthållet.

Vi skall nu ta en titt på ägorna, vilka som då bodde i torpen.

Sven Hörnberg	1695, ryttare
Lisbeta Andersdotter	----
Sonen Samuel	1726-03-26,

Familjen Hörnberg bodde bara en kort tid i byn. Frånsett födelsenotisen när sonen Samuel föddes har jag ingen information om denna familj. Familjen Hörnbergs vidare öden är okända. Kanske dog han i krig?

Jag fick senare se att han blivit soldat i Stora Åby socken. Det framkom att Sven Hörnberg med sin familj flyttat från Hårstorp till Åsa i Stora Åby socken. Där var han också ryttare, möjligen någon tid bonde.

Nils Herrbrander	(1719), ryttare för Hårstorp 1744 – 1767,
H Brita Jonsdotter	(1716),
Barn: Jonas(Sara)	1745-05-06, bonde i Munkeryd
Katharina	1748-08-15, g m Jonas Persson i Börstabol
Nils	1751-02-16, bonde i Kulltorp
Måns	1756-03-12, bonde i Stora Krokek
Johannes	1762-03-26, g m Maria Samuelsdr, bonde i Kushult
Petter Ekegren	(1749), ryttare för Krokek, bonde i Rossholmen,

Nils och Brita gifte sig 1744. Hon uppgavs då vara från Holkaberg. Han var soldat för Hårstorp. De bodde i Hårstorps ryttartorp till dess att de 1767 flyttade till Börstabol och blev bönder, sannolikt på östra gården. Möjligen hade han eller Brita någon arvstråd till Börstabol. Namnet Herrbrander skrivs ibland också Hillebrand.

Efter att Nils dött 1789 bodde Brita Jonsdotter kvar som änka i Börstabol men flyttade möjligen från byn före sekelskiftet. Av en testamentshandling från år 1789 framgår att Nils hette Nilsson Herrbrander i efternamn, och att hans fader således hette Nils. Därmed skulle han möjligen kunna vara son till Nils Jönsson och Karin Jönsdotter i Börstabol och att han därmed också hade någon arvstråd till Börstabol. Men det är mycket osäkert.

I ett testamente gav Nils och Brita sonen Måns vissa förmåner. Detta gav upphov till en arvstvist inför tinget 1790. Syskonen till Måns instämde Måns och modern Brita Jonsdotter till tinget med klander mot bouppteckningen.

Under sin tid som ryttare för Hårstorp förekom han vid tinget enligt följande:

Vid höstetinget 1753 förekom en tvist mellan ryttaren Nils Herrbrander i Hårstorp och torparehustrun Sara Andersdotter på Jusseryds ägor angående ett snörliv. De förliktes inför rätta, sålunda att den senare betalade 16 silvermynt. Under avsnittet om Börstabol finns flera uppgifter om familjen.

Vid hösttinget 1757 hade ryttaren i Hårstorp, Nils Herrbrander och nämndemannen Anders Jönsson i Fagerhult till domstolen inlämnat några skinn efter rovdjur som fångats utom skall, Anders Jönsson efter en gammal räv och Nils Herrbrander efter fyra unga rävar, för vilka de av häradets sa-

kören skall utfå, Anders Jönsson 16 skilling och ryttaren Herrbrander 1 daler silvermynt.

Vid hösttinget 1757 hade ryttaren Nils Herrbrander instämt ryttaren Nils Ek för Lilla Krokek för att denne skjutit ett svin för honom, men eftersom Nils Ek blivit uppbådad i kronans tjänst måste saken anstå till hans återkomst.

Målet uppkom vid hösttinget 1758. Då hade Nils Ek lagsökt både Herrbrander och Anna Catharina Berg för att hennes dåliga hägnad orsakat att Herrbranders svin vid bärgningstiden kommit in i Eks åkerlycka och orsakat skada till en halv tunna korn, efter besiktning. Hustrun Berg hade överlämnat sitt försvar åt likvidationskommissarie Reutermark. Denne lyckades med konststycket att Nils Ek fick betala både skadestånd och rättegångsersättning. För hans förstörda åkerlycka fick han inte någon ersättning. Detta tycks påminna om påstående att *de som har råd med en god advokat klarar sig från det mesta*.

Vid vintertinget i Ödeshög den 7 mars 1764 hade ryttaren Daniel Lundgren på Stava ägor instämt ryttaren Nils Herrbrander på Hårstorps ägor för skällsord och tillvitelser. Nils Herrbrander nekade och då inkallades de instämnda vittnena.

Jonas Petersson i Narbäck berättade att han vid ett tillfälle hört Lundgren och Herrbrander i någon ordväxling om Johan Jönsson i Holkaberg som suttit häktad i Linköping. Herrbrander hade sagt att *Lundgren vore så väl värd att sitta där som gästgivaren, och att om Lundgrens hus vore ännu större så skulle det nedrivas*. Något mera hade vittnet icke hört, icke heller av vad orsak Herrbrander sagt sådant mot Lundgren.

Förra vittnets son, drängen Peter Jonsson, berättade att han hört Herrbrander säga att *Lundgrens hus skulle nedrivas om det vore aldrig så stort, och att Lundgren var lika beryktad som gästgivaren för olovligt umgänge med ryttarhustrun Maria Hansdotter på Munkeryds ägor och att Lundgren vore så väl värd att sitta på häktet i Linköping som gästgivaren i Holkaberg*, men något mera hade han icke hört.

På tillfrågan förklarade Herrbrander att hans yttranden kommit av något löst rykte om Lundgren, men som Herrbrander nu ansåg vara ogrundat och önskade återkalla. Rätten dömde ryttaren Herrbrander för tre ohöviska utlåtelse till tre daler silvermynt i böter, samt att ersätta Lundgren med 4 daler silvermynt för rättegångskostnaden.

Vid hösttinget 1766 uppvisade ryttaren Nils Herrbrander för häradsrätten skinnen efter två gamla och tre unga rävar som han fångat utan skall. Från dessa avskars öronen och bevis häröver skulle av rätten meddelas. Vi kan anta att han sedan från inkomna sakören fick ersättning för dessa fångade rovdjur.

Erik Isaksson Valler	(1683), död 1743
Elisabet Larsdotter	1693, död 1743
Barn: Peter	1745-09-30

Erik Isaksson Valler var född ca 1683 och kom till Kopparps ryttaretorp omkring 1710-1715. Han gifte sig 1717 med Elisabet Nilsson, född ca 1693, dotter till bonden Nils Larsson i Glasfall och hans hustru Ingrid. De fick tre barn i Kopparp, Isak 1714, Anders 1717 och Elin 1725. Erik Valler fick avsked, pension, år 1734 och flyttade med sin familj till Frebols ägor, lite senare till Hårstorps ägor. Både Erik och hans hustru Elisabet avled 1743. De bodde då på Lilla Krokeks ägor. Först dog Erik Valler, 60 år gammal och därefter hans hustru, 50 år gammal. Båda dog således 1743. Det finns dock en osäkerhet i detta.

Att de skulle fått barn 1745, detta tycks inte stämma, ändå säger kyrkoboken så. Det tycks ha funnits flera personer med dessa namn, eller är kyrkobokens uppgifter om dödsfallen helt fel?

På Sestorps ägor fanns en soldat som hette Isak Valler och som tycks ha varit i ungefär samma ålder som Erik Isaksson Valler. Han kanske var en broder.

Det förekom många flyttningar, flera bondefamiljer bodde tillfälligt i Hårstorp. Det bodde också en inspektör som hette Cramer Strand med hustru och barn en tid i Hårstorp omkring år 1762. Vem han var har jag ingen information om. Byn var då en tid nästan rena genomgångslägrer. Samma sak gällde torparfamiljerna.

Under någon kort tid vid mitten av 1760-talet fanns här en bonde som hette Bengt Nilsson född ca 1710, gift med Ingrid Jonsdotter född ca 1730, med tre barn, Jonas, Nils och Elin. De flyttade 1766 till Stora Åby socken. Efter dem kom Per Håkansson.

Per Håkansson	1714, bonde och rusthållare i Hårstorp
Cecilia Olofsdotter	1718,
Barn: Håkan	(1747-07-30) i Adelöv, bonde i Sväms Bosgård
Peter	(1748), gift 1776 med Maria Johansdotter, Holkaberg

Per var möjligen son till Håkan Siggesson och Maria Håkansdotter i Visjö och därmed var han också dotterson till bonden Håkan Jonsson i Stava. Cecilias bakgrund var möjligen i Adelöv. Den 24 januari 1720 föddes ett barn i Mölarp i Adelöv som hette Cecilia Olofsdotter. Det kan möjligen vara hon. Om föräldrarna sägs inget.

Det är också troligt att Per och Cecilia bodde i Adelöv, kanske i Humlefall, innan de på 1760-talet, före 1766, kom till Hårstorp. Hon dog 1796 i Sväms Bosgård. Per Håkansson dog år 1800. Det finns osäkerhet angående födelsetider m.m.

Vid hösttinget 1768 hade Per Håkansson till häradsrätten klagat över skador som lösgående getter från grannbyarna orsakade på hans marker. Han fick därför rättens beslut på förbud mot getter som *utan vallhjon och fångsel strövade fritt omkring* och orsakade skador. Ett vite på tio daler silvermynt uppsattes. Innan förbudet kunde få laga kraft skulle det kungöras från predikstolen i Ödeshögs kyrka.

Vid hösttinget 1769 hade skogvaktaren Otto Harpke låtit inkalla rusthållaren Per Håkansson för olovligt ekhygge. Skogvaktaren yrkade böter med stöd av 1746 års Kongl. Förordning om ekskogarnas befordrande. Det framkom att skadorna inte var tillräckligt väl synade och Per Håkansson slapp böter.

Sonen Håkan gifte sig 1774 med Annika Eriksson och blev bonde i Svåms Bosgård. Sonen Peter blev gästgivare i Holkaberg.

Änkan Maja Månsdotter	1696, soldat Rydbergs änka,
s Måns Johansson	1748, död 1772
d Maria Johansdotter	1733, g 1768 m Sven Abrahamsson, se nedan
d Katharina	1761

Maja Månsdotter och hennes tre barn har kommit till Hårstorp kanske i början av 1760-talet och hon var kvar här vid mitten av 1770-talet. Sonen Måns var sjuklig och dog 1772.

Sven Abrahamsson	1744-04-10, torpare
Maria Johansdotter	1733, d t soldat Johan Ryberg, se ovan
Son: Jonas	1768-11-24, död s å

Sven och Maria tjänade som dräng och piga i Hårstorp när de gifte sig 1768. De fick då också ta ett torp på Hårstorps ägor. Sven anges vara torpare. Han var sannolikt son till bonden Abraham Johansson och hans hustru Maria Larsdotter i Stora Krokek. I vigselboken benämndes Maria Johansdotter *qvinsperson* och kan då antas vara en kvinna som fött oäkta barn. Efter en kort tid i byn flyttade Sven och Maria från Hårstorp, först till Norra Bråten, sedan till Åby Västergårds ägor, kanske också Häggestad. Därefter försvann alla spår efter denna familj.

Johan Jonsson	(1724-04-12) i Stora Åby, torpare
H 1) Kerstin	---, död ?
H 2) Brita Larsdotter	---,
Barn: Sven	1751-03-18,
Stina	1753-04-01,
Anna Maria	1755-08-06,

Johan var enligt uppgift son till en ryss som hette Jonas Ladoga, omnämnd i domböckerna. Johan gifte sig 1748 med Brita Larsdotter från Sestorps ägor. Johan uppgavs då vara änkling från Gränna. De bodde en tid på Näteryds ägor. Sedan var han torpare på Skansen, ett torp på Hårstorps marker i norr. Efter 1755 har jag inga uppgifter om denna familj. Möjligen flyttade de till Kråketorps ägor.

Till hösttinget 1751 hade bonden Johan Svensson i Kushult instämt Johan Jonsson. Påståendet var att Johan Jonsson stulit en svart häst från Johan Svenssons och sedan sålt hästen vid pingstmarknaden i Vadstena. Johan Jonsson svarade med en motstämning.

Johan Jonsson uppgav sig vara 25 år gammal, född på Ershults ägor i Åby socken, son till ryssen Jonas Ladoga, en mångsysslare. Johan berättade att han sålt en häst på Vadstena marknad till en obekant ryttare och fått en annan häst i stället. Den hade han också sålt, till en obekant.

Flera vittnen hördes i målet, ryttarna Nils Ek och Nils Herrbrander samt Karl Johan Broberg och Sven Arvidsson. Det framkom att Johan Jonsson sålt Johan Svenssons häst på marknaden i Vadstena. Därefter hade han försökt nå fram till en förlikning med Johan Svensson som denne godtagit. Därigenom hade stöldfrågan ersatts av en skadestandsfråga. Rätten lät parternas tidigare överenskommelse om 14 daler silvermynt ligga fast.

Abraham Persson	- - - -, bonde, arrendator
Brita Jonsdotter	- - - -,
Jonas	1762, död
?	1766
?	1764-03-12,
Jonas	1765-11-21, död av kikhosta 14 dagar gammal

Abraham och Brita förekommer omnämnda i Hårstorp under åren 1763-1766. Hårstorp ägdes då av Johan Blavier och arrenderades av Abraham. Jag har inga uppgifter om deras bakgrund. Det finns uppgifter från domböckerna som tyder på någon bördsrätt i Kolstad i Heda. Kyrkböckerna i Heda har dock inte kunnat lämna några uppgifter om Abraham och Brita.

Gästgivaren Johan Jönsson i Holkaberg hade vid sommaringet 1763 instämt frälseinspektoren Johan Blavier, såsom innehavare av Hårstorp, samt hans brukare där, Abraham Persson, rörande försummad hållskjuts. De hade inte kommit till gästgivargården med hästar på sina hålldagar.

Blavier åtog sig svaromålet och förnekade all kännedom om sin skyldighet till hållskjuts. Dessutom menade Blavier att gästgivaren något misskött sin syssla. Häradsrätten dömde Blavier till böter för försummad hjälpskjuts, sex daler silvermynt.

Vid vintertinget 1765 hade Abraham lämnat in en stämning mot fjärdingsmannen Samuel Björling med yrkande att denne skulle återbetala till Abraham elva hundra daler kopparmynt som Abraham givit till honom för åborätten till 1/8 mantal av Sväms Mellangård. Dessutom hade Björling efter överenskommelsen med Abraham sålt åborätten till herr kaptenen och riddaren Boije på Sjöstorp.

Björling menade att han inte var skyldig Abraham någonting eftersom Abraham på olika sätt, bl.a. genom foder, hade fått tillbaka sina pengar. Rätten beslutade att Abraham Persson skulle hållas skadeslös. Fjärdingsmannen Björling ålades att till Abraham Persson inom sex veckor betala 850 daler kopparmynt.

Abraham Persson hade gjort någon hästhandel med bonden Sven Hörnberg i Åsa i Stora Åby. Hörnberg var skyldig Abraham 36 daler silvermynt efter denna affär och hade haft lite svårt att få fram pengarna. Därför var han stämd inför tinget, vintertinget 1765. Då meddelades att de båda var förlikta.

Sven Hörnberg var tidigare namnet på en ryttare i Hårstorp, 40 år tidigare. Kunde det vara denne? Jo, det kan faktiskt vara det.

Vid sommartinget 1765 var Abraham Persson åter vid tinget. Det rörde sig då om en tvist rörande köp av ¼ mantal Kolstad Södergård i Heda. Abraham hade köpt denna gård för 3300 daler kopparmynt men motparten krävde att köpet skulle återgå.

Målet fick sitt slut vid hösttinget samma år och då godkände Abraham Persson att motparten, bonden Jöns Persson i Kolstad hade bördsrätt i hemmanet och därför lät Abraham köpet återgå.

Vid detta sommarting år 1765 hade Abraham Persson också en tvist med bönderna Sven Persson och Nils Svensson i Gräsberg. Gräsberg var ett s.k. augmentshemman som skulle hjälpa Hårstorp med rusthållet där. Nu tvistade de om underhållet av ryttarhästen. Enligt ett avtal från 1761 skulle bönderna i Gräsberg bidra med 16 daler silvermynt årligen. Tvisten gällde nu mest formerna. Målet uppsköts till nästa ting men då var parterna förlikta och överens.

Vid hösttinget 1765 hade Abraham Persson i Hårstorp tillsammans med Jöns Persson och Karl Nilsson i Kolstad instämt bonden Peter Andersson i Tjugby rörande bruket av en utjord på Tjugby ägor som tillhörde Kålstad. Under målets gång förliktes parterna. Det är troligt att Abraham eller hans hustru hade sitt ursprung i Kolstad och förmodligen någon bördsrätt där.

Vid hösttinget 1765 hade inspektoren Johan Blavier instämt bonden Abraham Persson i Hårstorp med krav på betalning av 1765 års resterande skatt för Hårstorp. Kravet var två tunnor råg efter förra sommarens pris, 24 daler silvermynt samt efter förskrivning den 11 februari 1765 ett hundra daler silvermynt, med ränta och rättegångskostnad. Abraham Persson erkände sin skuld och ålades av rätten att inom tio veckors tid betala skulden.

Vid hösttinget 1765 åtalades drängen Tyres Johansson i Hårstorp för att han en söndag under gudstjänsten kört ett lass sten förbi Ödeshögs kyrka. För Tyres Johansson inställde sig hans husbonde Abraham Persson som vidgick tjänstedrängens begångna brott. Han anhöll om förskoning, eftersom drängen bevistat gudstjänsten i Heda kyrka, som hölls tidigare än i Ödeshög.

Besöket i Heda kyrka kunde inte bevisas. Och som Tyres Johansson erkänt sin brottslighet dömde häradsrätten honom för sabbatsbrott till 10 daler silvermynt i böter.

Skulle detta kunna vara något för dagens finansminister? En tusenlapp i böter om vi inte var i kyrkan?

Bonden Jonas Nilsson i Öninge hade vid vintertinget 1766 instämt Abraham Persson i Hårstorp med krav på att denne skulle återbetala 166 daler silvermynt som Abraham lånat enligt tre olika förskrivningar. Abraham önskade behålla pengarna i ytterligare två månader. Rätten ålade Abraham att vid den tiden återbetala beloppet till Jonas Nilsson jämte ränta samt rättegångskostnad.

Gabriel Benjaminsson	(1719), torpare
Maria Andersdotter	(1711)
Barn: Henrik	1753-11-21,
(Stina	1755-)

Gabriel och Maria är omnämnda i en kortfattad husförhörslängd för Hårstorp 1766. De vigdes 1748 i Adelöv. I övrigt är de inte mycket omnämnda. De är 1753 omnämnda i Näteryd. De brukade sedan torpet Skansen på Hårstorps ägor. Gabriel dog där 19 februari 1792, 76 år gammal.

Bouppteckningen visade på en behållning av fem riksdaler. Några barn är inte nämnda i bouppteckningen. Dottern Stina har förmodligen dött. Maria dog som fattighjon på Näteryds ägor 1797.

Abraham Jonsson	(1730), torpare
Kerstin Persdotter	(1729)
Barn: Maria	1755-09-10, gift med artilleristen Peter Berglund
Peter	1759-04-10,
Jonas	1762-10-12

Abraham och Kerstin (Stina) gifte sig 1755. Båda tjänade då i Börstabil. De tog sedan ett torp på byns ägor. Troligen 1757 flyttade de till ett torp på Hårstorps ägor. De flyttade 1765 till Maltmossens ägor. och senare till Sväm, där de är antecknade från 1765. Jag har ingen uppgift om bakgrunden för någon av dem.

Kerstin Persdotter dog av bröstsjuka år 1786, 57 år gammal. *Fattighjonet* Abraham Jonsson dog den 1 augusti 1806 i Fattigstugan av ålderdom.

Från domboken inhämtas att Abraham var instämnd till sommaringet 1755 efter att han varit i slagsmål efter ett bröllop i Klämmestorp.

Vid vintertinget 1754 hade bonden Jonas Arvidsson i Stavreberg instämt tjänstgörande soldaten vid Jönköpings infanteriregemente, Nils Boman på Hårstorps ägor. Boman hade låtit städja sig till årstjänst hos honom men hade tydligen inte börjat sin tjänst. Arvidsson begärde att Boman skulle hålla honom skadeslös, eller tillträda tjänsten. Jag har inga uppgifter om Boman i övrigt. Han har tydligen bott i Hårstorp mycket tillfälligt.

Även under denna period, 1700-talets sista decennier präglas i Hårstorp av flyttningar. Det är svårt att se något säkert mönster. Tidigare tycks ättlingar till Sven i Narbäck ha ägt Hårstorp. Möjligen kan detta vara fallet även denna period. Stavasläkten (Håkan Svenssons släkt i Stava) är också med.

Peter Persson d. ä.	(1755 ?) i Adelöv, bonde, gästgivare
1) Maria Johansdotter	1757-01-03,
2) Stina Jakobsdotter	1756-09-19 i Adelöv,
Barn: Anna Brita	1777-07-18, g m Sven Persson i Häggestad
Peter	1779-07-19, utfl t Hårstorp, senare Väversunda
Hans	1782-04-12, g m Maja Nilsson i Hårstorp
Håkan	1785-02-12, död 1789
Maria Elisabet	1791-01-12, död 1809-09-19,

Peter var son till rusthållaren Peter Håkansson och hans hustru Cecilia Olofsdotter i Hårstorp. Maria var dotter till Johan Jönsson och Anna Jönsdotter i Holkaberg. Peter och Maria gifte sig den 24 juni 1776. De brukade först hans föräldragård i Hårstorp men flyttade 1791 till Holkabergs Norrgård och blev där också gästgivare. Maria Johansdotter dog i bröstfeber 1808 och Peter gifte sig 1809 med Stina Jakobsdotter. Se vidare under Holkaberg.

I deras ställe kom Jöns och Katharina till Hårstorp, se nedan.

Peter Persson i Hårstorp var förmyndare för sin avlidne svåger Nils Johanssons omyndiga dotter, Brita Lisa Nilsson. Till höstetinget 1789 hade han instämt hennes farfar, rusthållaren Johan Jönsson i Vallby och hans hustru Anna Jönsdotter. Instämnda var också Lisa Nilssons farbror, mönsterskrivaren Johan Hedelius, rusthållaren Peter Persson i Holkaberg på hustru Liskan Johansdotters vägnar, och rusthållaren Anders Hansson i Stora Åby för hans hustru Sara Helena Johansdotter. Yrkandet var att Brita Lisa Nilsson måtte behandlas lika med de övriga vad gällde arvet efter farföräldrarna.

Vid sommaringet 1797 hade gästgivaren Peter Persson i Holkaberg instämt rusthållaren Johan Nilsson i Kushult i hans egenskap av förmyndare för bonden Hans Andersson i Sunneryd. Han yrkade att Sunneryd måtte underhålla hägnaden mellan Hårstorps och Sunneryds ägor mellan Stolpfäl- lan på Hårstorps ägor och Näbbelyckan på Sunneryds ägor. Marken på denna plats bestod dels av äng och dels av mer otjänlig mark, tjänlig till bete. Rätten kom fram till att hägnadsskyldigheten åvilade Sunneryds och Hårstorps gemensamt.

Vid höstetinget 1794 förekom ett mål om *samrustning mellan Hårstorp och Gräsberg*. Peter Persson i Hårstorp åtog sig att ensam svara för rustningen. Den årliga augmentsräntan efter jordebok och markegång skulle dock Gräsberg även i fortsättningen betala.

Jöns Håkansson	1755-11-28, bonde,
Katharina Persdotter	1766, från Bankaby
Peter	1784-05-17,
Anna Maja	1786-12-01,
Jonas	1789-09-09,
Johan	1791-11-30,
Emanuel	1794-03-09,
Anna Maria	1797-01-29, död i mässlingen 1794,
Anna Katharina	1798-12-11,
Maja Stina	1804-12-09,

Jöns och Katharina gifte sig 1782. Jöns var son till Håkan Jonsson och Anna Persdotter i Stava. Han hade släktrötter till Stava och Gyllinge. Katharina var dotter till bonden Peter Jonsson och Maria Johansdotter i Bankaby och hade släktrötter till Bankaby och Narbäck.

De bodde till en början i Erstorp, sedan någon tid i Sväm, sedan från 1790 i Hårstorp. Redan 1794 flyttade familjen tillbaka till Sväms Erlands-

gård. Jöns Håkansson dog där 1807 och Katharina dog där 1809.

Ryttaren Peter Ode	1743, soldat, död 1785
H Stina Svensdotter	----
Barn: Olof	1777-08-25,
Stina	1783-02-18,

Peter och Stina gifte sig 1776. Han var då soldat för Skrapegården i Ödeshög. Stina angavs också vara därifrån. I övrigt saknar jag uppgifter om deras bakgrund. Vi kan anta att de efter vigseln bosatte sig på Hårstorps soldattorp.

Året därpå föddes deras första barn där. Peter Ode dog i Hårstorp den 30 juli 1785 av bensjuka och kallbrand, 42 år gammal. I bouppteckningen uppgavs han och Stina ha två barn, en son och en dotter. Hans efterlämnade egendom värderades till 43 riksdaler. Stina flyttade sedan till Narbäck. Peter Odes efterträdare hette Jöns Lantz.

Jöns Lantz	1761-09-20, bonde, ryttare i Hårstorp,
Brita Stina Månsdotter	1761- i Väderstad, död av lungsot 1825
Barn: Anna Brita	1794-08-22,
Maja Stina	1796-08-07, g m Karl Peter Andersson i Boet
Magnus	1799-05-18, död 1801 av kikhosta,
Karl	1805-04-12, senare bonde på 1/32 mantal i byn

Jöns Lantz var son till ryttaren Lars Vesterlind och hans hustru Elin Månsdotter i Narbäck. Jöns tillträdde sin tjänst som soldat för Hårstorp troligen 1785. Omkring år 1800 var han vice korpral. Soldater var tydligen inte alltid ute i krig, vid denna tid. När han var på hemmaplan anlätades han åtskilligt som skrivkarl för upprättande av skuldebrev, köpekontrakt, testamenten mm. Han hade en del pengar utlånade. Det finns anteckningar i domboken där han försökte få tillbaka sina pengar.

Vid höstetinget 1802 hade vice korpralen Jöns Lantz i Hårstorp instämt undantagsmannen Lars Eriksson i Stavreberg angående en skuld på 20 riksdaler enligt en revers, upprättad i Stavreberg 3 maj 1802.

Vid samma ting hade Lantz även fordran mot mjölnaren Peter Andersson, också enligt en skuldsedel, utfärdad på 21 riksdaler i Hårstorp den 29 november 1800.

Så kom kriget mot Napoleon och Jöns Lantz kommenderades till Tyskland. Jöns blev tillsammans med många andra tillfångatagna under kriget mot Frankrike. Tillfångatagandet skedde den 7 november 1806 utanför Lübeck. Från våra bygder ingick också soldaterna Olof Brodd från Brodderyd och Nils Stark från Kopparp och många flera. Tillsammans var det 1200 soldater ur Vadstena och Skänninge kompanier.

Soldaterna från Lysings härad tillhörde Vadstena kompani. I drygt tre år hölls de fångna i Frankrike.

Den 24 november 1809 frigavs de. Den långa marschen hemåt gick över Wismar, dit de anlände den 14 januari 1810. De överskeppades till Ystad och gick i land där den 15 april 1810. Vi kan därför anta att dessa tre solda-

ter, Olof Brodd, Nils Stark och Jöns Lantz kom hem till våra bygder under våren eller försommaren 1810. Vi kan anta att de hade åtskilligt att berätta om på kafferepen efter hemkomsten.

I Hårstorp hade Jöns ersatts av en ny ryttare som hette Johan Lantz. Jöns och Brita flyttade då till Stavreberg 1810. Där hade de då förvärvat en gård på 3/32 mantal, belägen i södra delen av byn, gränsande mot Börstabol och Stora Krokek. Stina Månsdotter dog av lungsot 1825.

Gården i Stavreberg delades då på deras tre barn så att de vardera erhöll 1/32 mantal. Sonen Karl erhöll då den södra delen, den som idag motsvaras av den s.k. Klitagården. Jöns Lantz dog av förstopning 1844.

Om denna familj finns mera att läsa under Stavreberg.

Sven Isaksson	1766 i Byarum, ryttare, torpare och skomakare
Kaisa Olofsdotter	1755-03-14 i Stora Åby
Barn: Anna Maja	1789, död 1790-07-16
Stina	1790-11-30, död 1791-10-03 av slag,
Johanna	1792-04-05, död 1812 på Stockserys ägor av lungsot,
Anders	1794-05-17, död 1795-12-19 i tvinsot
Katharina	1796-07-05, gift, se nedan

Sven Isacsson uppgavs 1790 vara ryttare i Hårstorp, 1792 torpare och 1796 skomakare. Bakgrunden för Sven är okänd. Han uppges vara född 1766 i Byarum, men födelseboken i Byarum har ingen sådan uppgift. Kaisa var dotter till sågaren Olof Jonsson och hans hustru Johanna Eriksdotter på Ingemarsbacken i Stora Åby.

Sven och Kaisa bodde troligen i Hårstorps soldattorp under åren 1790 - 1796 och därefter i Stava, kanske på det torp som låg utmed Holavedsvägen, snett emot L Krokeks soldattorp. Han hade således ingen lång flyttväg från Hårstorps soldattorp. Sven dog 1 juni 1822 av inflammation och feber. Kaisa Olofsdotter dog 8 maj 1829 av ålderdom och var då antecknad som fattighjon.

Dottern Katharina gifte sig 1822 med torparen Peter Nilsson, född 1796 i Stora Åby. Han och Katharina bodde i Stava något år men flyttade 1823 till Ö Haddåsen.

Johan Larsson	1752, torpare,
Lisa Jonsdotter	1762, <i>blind, fattig</i> ,
Barn: Jonas	1781-11-21,
Peter	1786-10-07,
Maria	1789-07-11,
Katharina	1792-08-29,

Johan och Lisa gifte sig 1779. Båda uppgavs då vara från Fogeryd. Deras bakgrund är i övrigt inte känd. De hade först ett torp på Kulhults ägor. Någon gång efter 1792 kom de till ett torp Hårstorps ägor. Kanske efterträdde de Sven Isaksson 1797.

Johan dog av håll och styng 1805. Möjligen hade barnen då flyttat hemifrån. Lisa uppges i husförhörslängden vara blind, och fattig. Hon är troligen identisk med den Liskan Jonsdotter som dog på Sunneryds ägor 1806. Bouppteckningen efter Johan Larsson visade att de hade en gris på sitt torp. I övrigt fanns där inte särskilt mycket att anteckna. Tillgångarna värderades till sex riksdaler, därav grisen en riksdaler.

Peter Persson	1779-07-19, bonde,
Katharina Nilsson	1788- i Väversunda, från Väversunda 1805,
Barn: Maria Charlotta	1806-05-30,
Peter	1808-09-11,

Peter var son till Peter Persson och Maria Johansdotter i Hårstorp (och Holkaberg). Katharinas bakgrund är okänd, men kanske var hon syster till Maria Nilsson, se nedan. De gifte sig 1805 och innehade en av gårdarna i Hårstorp. Familjen flyttade från Hårstorp 1808. Möjligen flyttade de till hennes föräldrahem i Väversunda.

Hans Petersson	1782-04-12, bonde,
Maria Nilsson	1791- i Väversunda,
Barn: Nils Peter	1809, död i rödsoten 1813
Hans Gustav	1811, död i rödsoten 1813

År 1808 vigdes gästgivarsonen Hans Petersson från Holkaberg med pigan Maria Nilsson i Hårstorp. Så uppger vigselboken. Hans var son till Peter Persson och Maria Johansdotter i Hårstorp (och Holkaberg). De två bröderna, Peter Persson och Hans Petersson innehade var sin av de två gårdarna i Hårstorp under några år. Efter att brodern Peter flyttat från Hårstorp ägde Hans Petersson hela Hårstorp.

Denna familj drabbades hårt av rödsoten 1813. Den 13 september dog fadern, Hans Petersson, 31 år gammal. Den 15 och 16 september dog de båda sönerna. Maria Nilsson blev härigenom på kort tid helt ensam kvar. Hon gifte sig 1814 med änkemannen Jonas Petersson från Vilsberga i Rogslösa och flyttade dit.

I bouppteckningen efter Hans Petersson upptogs tillgångarna till 5277 riksdaler, därav fastigheten Hårstorp 3/4 till 3000 riksdaler. Bland kreatur upptogs fem hästar, ett par oxar, nio kor, fyra kvigor, två galtar, 10 grisar, tre baggar, får och getter.

Jonas Petersson stod under flera år som ägare till Hårstorp och hade gårdarna utarrenderade. Ännu 1820 stod Jonas Petersson som ägare men därefter händer något. I domboken från 1823 finner vi anteckningar om försäljning av Hårstorp.

Det var Johannes Andersson som sålde 3/8 mantal Hårstorp till Peter Johansson och hans hustru Katharina Andersdotter från Uppgränna för 2600 riksdaler. Detta kontrakt skrevs den 19 oktober 1821 och samma dag skrevs ett annat kontrakt och däri sålde samme Johannes Andersson den andra gården, 3/8 mantal Hårstorp, till Lars Larsson, även han från Uppgränna.

Johannes Andersson vet jag inget om. Han förekommer inte i övrigt i mina anteckningar om Hårstorp men han har förmodligen köpt Hårstorp bara för att sälja det vidare. Förmodligen har han inte bott eller brukat här.

Peter Persson	1777-07-12, torpare
h Stina Jonsdotter	1789-04-03 i Adelöv
son Andreas	1812-04-24

Peter och Stina gifte sig 1809. Peter var sannolikt son till Peter Dahlbom och Ingrid Jönsdotter i Glasfall. Stina var lika sannolikt dotter till Jonas Börjesson och Maja Bengtsdotter i Ryd i Adelöv. Efter att de gift sig hade de ett torp på Hårstorps ägor, troligen Skansatorpet.

De förekommer också i ett torpkontrakt i Glasfall och bodde också där någon tid. Sonen Andreas föddes på Glasfalls ägor den 24 april 1812. De flyttade sedan tillbaka till Hårstorps ägor. Det 18-årskontrakt som han uppgjort om ett torp på Glasfalls ägor överlät han troligen på någon annan.

Peter avled på Hårstorps ägor den 28 augusti 1813 av rödsot. I boupp-teckningen efter Peter upptogs tillgångarna till 49 riksdaler, skulderna till 40. Det var inte mycket att leva på.

Stina Jonsdotter försvann, utan spår. Slutligen upptäckte jag henne i Östra Haddåsen. Där bodde hon fram till 1819 med sin son Andreas. Då flyttade hon till Örberga. Sonen Andreas hade flyttat till Bodebol 1818. Han följde troligen med till Örberga.

Johan Lantz	1787-02-01 i Adelöv, livgrenadjär och bonde
Johanna Lotta Jonsdotter	1818-06-20,
Mathilda Vilhelmina	1849-11-18,

Johan var son till Anders Larsson och Annika Bengtsdotter i Adelövs by. Han kom till Hårstorps soldattorp 1807 för att ersätta den förra soldaten Jöns Lantz som befann sig i fransk fångenskap. Johan gifte sig 1811 med Katharina Jonsdotter. Hon var dotter till torparen Johan Berggren och Maja Persdotter på Krisseby ägor men hon var piga här i bygden vid denna tid. Hon var betydligt äldre än Johan och hon dog av ålderdom 1846. Efter hennes död gifte han sig med Johanna Lotta Jonsdotter, dotter till bonden Jonas Larsson och hans hustru Katharina Jonsdotter i Stora Krokek.

År 1823 skrevs ett kontrakt mellan å ena sidan jordägarna Lars Larsson och Peter Jonsson i Hårstorp och å andra sidan Johan Lantz där denne mot 222 riksdaler får ett förpantningstorp, Skansatorpet på Hårstorps ägor. Torpet tillträdde 1824.

Jorden till torpet låg i nordost utmed landsvägen. 1836 tillkom ytterligare ett förpantningskontrakt mellan Sven Samuelsson och Johan Lantz. Detta kontrakt var på 500 riksdaler och avsåg ett markområde i söder på Hårstorps ägor, utmed vägen väster om soldattorpet (Lantzalyckan). Johan Lantz hade också inköpt en gård i Stavreberg på 1/16 mantal. Det visar att Johan Lantz hade en mycket god ekonomisk ställning.

Johan och Johanna flyttade från Stavreberg till Hårstorp 1853. Det är dock troligt att Johan Lantz redan 1836 förvärvat en gård om 1/32 mantal i Stavreberg. Läs mera om Johan Lantz under Stavreberg.

Johan Abrahamsson Krok,	1787-08-25 i Åby, torpare, f d soldat,
Maja Jonsdotter	1784-05-10 i Adelöv,
Barn: Anders	1811-01-01 i Åby, t Maltmossen 1834
Maja Stinas	1814, död i skärvan 1816
Jonas	1815-07-03,
Maja Lisa	1818-01-10, död
Karl Johan	1821-01-28, t Hårstorp 1843, gift se ovan
Kristina	1824-02-19, g m Karl F Englund

Johan var son till soldaten Abraham Bättring och Katharina Svensdotter på Boets ägor i Stora Åby socken. Maja var dotter till Jonas Johansson o Sigrid Håkansdotter i Rossås i Adelövs socken. Hon kom till Narbäck som piga 1807 och han kom dit som dräng något senare.

Han hade redan då fått namnet Krok. De gifte sig 1810 och flyttade till Stora Åby. Där hade de ett torp på Tingstads ägor. 1814 kom de tillbaka till våra bygder, till Skansatorpet på Hårstorps ägor. Johan uppgavs då vara torpare och f. d. soldat. 1816 uppgavs han vara vargeringskarl som var en sorts reservsoldat.

Från höstetingets dombok 1821 hämtar vi ett torpkontrakt för Johannes Krok. Det är troligen Johan Abrahamsson Krok som avses. Det var Johan Andersson som då var jordägare i Hårstorp som gav honom kontraktet. Johannes får där ett torp på sex års tid, räknat från den 14 mars 1822. Där in-gick hus och ägor, en torplycka om två kappland samt äng, för en ko och fyra får att hållas bland gårdens kreatur. Johannes Krok skulle för detta årligen göra 50 mansdagsverken vid gården och då erhålla mat och kaka. Johan Andersson var möjligen identisk med Johan Lantz. Möjligen höll inte kon-traktet mer än två år.

Familjen Krok flyttade till en backstuga på Kushults ägor 1824, sedan till Sunneryds ägor 1824. De antecknades då som utfattiga. De bodde där på Skanslyckan, senare kallad Englunds, beläget utmed Holavedsvägen. Det var där som den gamla befästningen legat tidigare, den s.k. Skansen. Både Johan och Maja dog 1848. Dottern Kristina gifte sig 1848 med Karl Fredrik Englund.

I domboken för vintertinget 1825 intogs ett torpkontrakt i vilket Håkan Jonsson i Sunneryd ger löfte till *förra beväringskarlen Johan Krok på Hårstorps ägor och hans hustru Maja Jonsdotter att på deras livstid få bygga och bebo på mina ägor i den så kallade Skansmarken*. Det var av allt att döma det torp som senare kallades Englunds.

Bouppteckningen efter Maja Jonsdotter är inte särskilt omfattande, tre korta sidor. Den upptar yxor, två grytor, slipsten, handkvarn, hörnskap utan lås, två gamla kistor, två gamla stolar, spinnrock, en gammal soffa, ett gammalt skåp, ett gammalt bord, två baljor, en bykeså, en gammal vävstol, två gamla stånnor, ett gammalt täcke, två gamla vepor, två gamla lakan, tre gamla dynor, en liten duk, ett par gamla gardiner, en butelj, två gamla böcker, tre gamla såll, en harvel, två klänningar, fem gamla lintyg, ett par gamla strumpor, gamla näsdukar, två gamla mössor, ett par gamla skor. Det var det inre lösöret. Därtill kom en liten stuga för 13 riksdaler. Tillgång-

arna totalt uppgick till 21 riksdaler. Skulder fanns inga, utöver bouppteckningsarvodet på 16 skilling och fattigprocenten, 1 skilling.

Laga skiftet i Hårstorp genomfördes 1833 av lantmätaren J W Bergman. Bönder i byn var då Sven Samuelsson och Gustaf Nilsson. Jorden och även husen som dittills varit samfällt nyttjade delades i två lotter. Gustaf Nilsson erhöll den östra eller södra lotten med skyldighet att utflytta från den gamla hustomten. Sven Samuelsson fick med sin familj bo kvar på den gamla hustomten.

Peter Jonsson	1794-05-10 i Gränna, bonde
h Katharina Andersdotter	1798-09-08 i Gränna,
Barn: Anna Brita	1821-06-21, (ej antr. i föd.boken)
Johan	1823-10-02,
Maja Stina	1826-03-24, död 1827
Peter Alfred	1828-04-07,
Karl Gustaf	1830-09-23,

Peter Jonsson var son till bonden Jonas Larsson och hans hustru Kerstin Jönsdotter i Uppgränna Gästgivargård. Katharina var dotter till bonden Anders Jönsson och Elin Petersdotter i Bjällebäck i Gränna landsförsamling. De gifte sig 1821. Peter tjänade då dräng i Holkaberg och Katharina var piga i Mellby. De förvärvade 3/8 i Hårstorp och flyttade dit. Peter Jonsson var också nämndeman. De flyttade 1833 till Gränna. De sålde sin gård till Sven Samuelsson och hans hustru för 3000 riksdaler riksgäld. Köpekontraktet skrevs den 30 mars 1833.

3/8, Lars Larsson	1752-02-04 i Gränna, bonde,
Kerstin Jönsdotter	1768-07-07 i Gränna,
Dottern Stina	1811-08-29 i Gränna, utfl t Gränna 1835

Lars var bondson från Högamålen i Gränna landsförsamling, son till Lars Larsson och Elin Johansdotter. Kerstin var bonddotter från Tuggarp, dotter till Jonas Jonsson och Maria Nilsson. Lars var först gift med Stina Jansdotter och bodde i Bunnström. Kerstin var på sitt håll gift med bonden Jonas Larsson från Uppgränna Gästgivargård och bodde där.

Efter att Lars hustru dött och Kerstins man dött gifte sig Lars och Kerstin 1803. De bodde en tid i Uppgränna men kom till Hårstorp 1821. Från omkring 1830 var Lars och Kerstin på undantag. Hon dog 1833 och han dog 1835. Under en period var det således Kerstin Jönsdotter och en son till henne som ägde var sin av de två gårdarna i Hårstorp. Det ligger givetvis nära till hands att undra om Kerstin Jönsdotter hade någon släktanknytning till Hårstorp.

Av bouppteckningen efter Kerstin framgår att hon efterlämnade maken, deras dotter Stina samt från sitt tidigare äktenskap två efterlevande barn,

nämndemannen och rusthållaren Peter Jonsson i Hårstorp samt dottern Maria Jonsdotter, gift med Johannes Svensson i Uppgränna Gästgivargård.

Under kör och åkerredskap upptogs *en gammal färdevagn, två obeslagna underreden till rysslädar, två obeslagna kärrhjul, två par obeslagna kälkar samt en slump segbjörke*. Tillgångarna, inkl. fastigheten 3/8 Hårstorp om 1000 riksdaler, uppgick till 1201 riksdaler. I skuld avgick 990 riksdaler, kvar i behållning 210 riksdaler.

Efter hustruns död drog sig Lars Larsson tillbaka på ett undantag. Han dog två år efter hustrun och av bouppteckningen framgår att han efterlämnade fyra barn, tre söner, Johannes, Jonas och Daniel samt en dotter Stina. På sitt undantag hade han bl. a. en ko. Tillgångar 674 riksdaler och skulder 23 riksdaler. I ett testamente hade han förordnat att dottern skulle ärva lika med sina bröder.

3/8, Sven Samuelsson	1782-06-07, bonde
Karin Johansdotter	1789-10-28 i Väversunda
Barn: Samuel Johan	1813-03-10 (i Väversunda ?) , "näslös"
Hans Peter	1817, ofärdig, till V Tollstad 1836,
Peter	1820-02-21,
Johanna Sophia	1822-04-15, till Rogslösa 1841,
Jonas Fredrik	1825-03-29,
Karl Alfred	1828-05-24, död i mässlingen ½ år gammal,

Sven hade sina rötter i Sunnesjö, son till Samuel Persson och Sara Lena Svendsdotter. Sven och Karin har troligen gift sig i Väversunda omkring 1810. De flyttade från Väversunda till Klämmestorp 1819. Där innehade de 1/8. 1823 flyttade de till Åeryd, där de innehade 1/8. 1832 flyttade de till Hårstorp. Kan det möjligen tänkas att Karin hade någon tråd till Hårstorp? Till Väversunda hade nämligen tidigare innehavare av Hårstorp flyttat. Karin var dotter till Johan Larsson och Lena Bengtsdotter på Väversunda Hansegård.

Det var Peter Jonsson och hans hustru Katharina Andersdotter som sålde sin gård i Hårstorp för 3000 riksdaler riksgäld till Sven Samuelsson och hans hustru. Då var Hårstorp ännu inte skiftat. Troligen hade en sämjedelning skett, men vid laga skiftet 1833 erhöll Sven Samuelsson den västra gården och fick bo kvar på den gamla hustomten.

Vid hösttinget 1834 förekom en tvist som var lite av en arvstvist. Från Väversunda Hansegård hade Karin Johansdotters föräldrar bortförpantat den så kallade Nylyckan. Förpantningssumman var 166 riksdaler riksgäld och denna summa skulle återbetalas när kontraktet upphörde. Detta kontrakt upphörde efter att Karin Johansdotters föräldrar dött och det blev dödsbodelägarna som fick betala denna summa.

Sven Samuelsson hävdade att Lena Bengtsdotter gett sina två mågar, vilka föresten båda hette Sven Samuelsson, rätt att innan resten av boet fördelades, få ut denna summa. Vid arvsskiftet hade dock inte detta förordnande utnyttjats.

Häradsrätten ålade Sven Samuelsson i Hårstorp att genast och vid utmätningens påföljd utbetala sin andel, 83 riksdaler. Han fick även betala rättgångskostnaderna med drygt fem riksdaler.

Av domboken för 1837 framgår att kronolänsman Nelson instämt Sven Samuelsson för att denne i Ödeshög gjort sig skyldig till fylleri samt svurit och okvädat Jonas Persson i Tuna. Rätten ansåg att fylleriet inte gick att bevisa men i övrigt fick Sven böta för svordom och för okvädinsord.

Vid vintertinget 1837 hade kronolänsman Nelson instämt Sven Samuelsson för att denne på julaftonen 1836 varit överlastad av starka drycker, svurit och med okvädinsord överfallit Jonas Persson i Tuna. Det blev böter.

Domböckerna har mera att berätta om Sven Samuelsson och hans familj. Den 30 mars 1839 hände något i Porsarp. Sven Samuelsson och hans son Samuel var där. Från Peter Janssons ladugård tog de ut en häst och for sin väg. Men innan de lämnade Porsarp hade de utfarit i svordomar på allmänna landsvägen och tilldelat Peter Jansson åtskilliga slag.

Det blev tingssak på detta. Sonen Samuel hade också deltagit. Han anklagades för att ha slagit Peter Jansson minst 16 slag. Samuel ansåg att det var kanske bara fem eller sex slag och därför fick han möjlighet att avlägga värjomålsed, men avstod från detta.

Hela denna konstiga historia slutade med böter, Sven Samuelsson för okvädinsord och för att han svurit. Sonen Samuel fick böta för sexton slag mot Peter Jansson och för självpantning, för svordom och för okvädinsord. Det blev dryga böter. Vad begreppet självpantning eller självhämtning står för kan vi förstå när vi vid samma ting, hösttinget 1839 ser att Sven Samuelsson instämt Peter Jansson för att denne narrat honom vid ett hästbyte. Det var således ett hästbyte som resulterat i detta.

Familjen flyttade till Skorperyd 1847. De flyttade sedan vidare och på 1850-talet bodde de ”inhyses” i Kushult. Där dog Karin 1854 och Sven Samuelsson dog där 1858.

Sonen Samuel Johan är intressant, inte minst eftersom det om honom står att han var ”näslös”. Han flyttade runt i bygden. Om honom kan vi läsa mera under Näteryd.

Vid höstetinget 1841 uppkom vid tinget ett mål om skuldfordran mellan Sven Samuelsson i Hårstorp och Lars Håkansson i Narbäck. Den sistnämnde hade under några år, 1838-1841, haft sambruk av ena gården i Hårstorp tillsammans med Sven Samuelsson, ägaren av gården. De hade även delat bostad. De hade då blivit rejält oense och vid tinget rullades tvisten upp. Den bestod av olika påståenden, om beten, kyrko- och kvarnskjutsar, vedbrand och vedbrands hemkörande, om lövtäkt, om mansdagsverken, om lån av hästskor med söm, m.m.

Målet återkom vid flera ting men vid höstetinget 1842 kunde parterna meddela att förlikning skett. Målet nedlades därmed. Vid vintertinget 1843 var de dock inför tinget igen med nya påståenden från båda sidor. Även då förliktes de. Detta mål visar det svåra i att sambruka jord och att bo i samma hus och dela allt.

Vid vintertinget 1840 hade kronolänsmannen instämt bönderna Jaen Svensson i Porsarp och Lars Håkansson i Narbäck för att de den 12 oktober 1839 varit berusade och slagit rusthållaren Sven Samuelsson i Hårstorp.

Lars Håkansson inställde sig inte och målet uppsköts. Vid sommaringet kom målet upp.

Rätten friade Håkansson från fylleri och från att ha slagit Samuel Svensson men dömdes för att han med svordomar och okväden ha utfarit mot Svensson. Jaen Svensson friades också från fylleri men dömdes för att han utfarit mot Samuel Svensson med svordomar och okväden samt för att han gett honom tre skuffningar, flera slag och fyra *sparkar*.

Jaen Svensson dömdes dessutom för oskickligt uppförande inför rätta. Slutligen ålades Jaen Svensson och Lars Håkansson att betala ersättningar till vittnena, Gustaf Nilsson i Hårstorp, Jonas Hård i Sunneryd och Håkan Styv i Sunneryd, 24 skilling vardera.

Vid sommaringet 1841 avhandlades ett skuldfordringsmål mellan Sven Samuelsson i Hårstorp och Lars Håkansson i Narbäck.

Vid sommaringet 1842 förekom en tvist mellan Hårstorps båda ägare, Gustaf Nilsson och Sven Samuelsson. Tvisten gällde skuldfordringar med anledning av husflyttningar efter laga skiftet 1833. Troligen förliktes de båda.

Vid höstetinget 1844 inlämnades till tingsrätten ett kontrakt i vilket Sven Samuelsson och hans hustru Karin Jonsdotter till drängen Anders Nilsson i Stavreberg bortarrenderar den plan som skolemästaren Österlund förut arrenderat. Anders Nilsson hade köpt husen av Österlund och nu ordnades också arrendeavtalet för marken, ett litet område utmed landsvägen, gränsande i norr till Gustaf Nilssons rågång.

Peter Henric Österlund	1810-12-30, f d skolemästare
H Anna Karin Måhlstedt	1802-10-22 i Åtvid,

Österlund kom till Hårstorp från Fogeryd 1838. I Fogeryd stod han skriven som skollärare, i Hårstorp som f.d. skollärare. Det är därför osäkert om han fungerat som skollärare i Hårstorp. Han låg redan vid flyttningen i skilsmässoförhandlingar med sin hustru. Hon flyttade till Linköping 1839 och därefter bodde Österlund kvar i Hårstorp troligen till 1844.

Vid hösttinget 1838 dömdes Österlund för olovlig brännvinsförsäljning till böter.

Vid sommaringet 1841 registrerades vid rätten att Peter Österlund i Hårstorp till Jonas Svensson i Lilla Krokek sålt diverse lösegendom. Det var skåp, sängar, kistor, dukar, kläder, lakan och sängtäcken till ett värde av 961 riksdaler.

Österlund var möjligen Stavabygdens förste skollärare. Han flyttade från Hårstorp till Linköping omkring 1844.

Vid höstetinget 1845 inlämnades en skrift från skoleläraren P H Österlund, då boende i Linköping. Österlund begärde nu tingsrättens formella beslut om skilsmässa från sin hustru. Av handlingarna framgår att makarna bodde i Fogeryd 1737 och att de redan då överenskommit om och ansökt om skilsmässa. Hustrun, Anna Karin Måhlstedt, hade flyttat från maken.

För att få det formella beslutet om skilsmässa hade Österlund annonserat i tidningar efter sin *förlupna hustru*, bl.a. tre gånger i Statstidningen, och

uppmant henne att flytta hem igen. Vidare hade hon efterlysts från predikstolarna i Väversunda, Rök, Heda, Rogslösa, Kumla, Svanshals och Trehörna.

Tingsrätten konstaterade att hans åtgärder att få äktenskapet upplöst ändå icke var till fyllest enligt lag. Hans ansökan lämnades utan avseende. Det var svårt på den tiden att upplösa ett äktenskap.

3/8, Anders Nilsson	1811-06-29, bonde på västra gården i Hårstorp,
H1 Greta Jonsdotter Falk	1797-03-04 i Adelöv, död 1858-08-16 i lungshot
H2 Maja Stina Pantzar	1828-09-16, död 1916
Barn: Karl Fredrik	1829-01-26, oä son till Greta. Utflyttad.
Gustaf Adolf	1860-03-15, ogift, drev föräldragården
Oskar Fredrik	1862-04-06, ”mekanisk arbetare”, död 1911,
Emilia Serena	1865-01-18, g m Frans Andersson från L Krokek
Josefina Elin	1866-07-28, till Stora Åby 1916,

Anders var från Stavreberg, son till Nils Jansson och Anna Maja Jonsdotter och kom till Hårstorp 1844. Han var först dräng hos Sven Samuelsson. Enligt ett kontrakt med Sven Samuelsson från 1844 övertog Anders de hus som skolläraren Österlund tidigare innehåft. Anders köpte sedan gården av Sven Samuelson 1847 men överlät den på arrende till Johan Grip.

Anders gifte sig 1849 med Greta Jonsdotter Falk. Hon var då en *fattig änka på Stava ägor* och hade tidigare varit gift med soldaten Fält. Hon var dotter till soldaten Jonas Falk och Greta Nilsson i Folkarps soldattorp i Adelöv.

Greta Falk dog 1858. De hade inga barn tillsammans. Anders gifte sig 1859 med Maja Stina Pantzar. De fick fyra barn. Anders Nilsson dog 1882. Maja Stina Pantzar dog 1916. Det är av allt att döma den västra gården som avses. Sönerna Gustaf och Oskar samt dottern Josefina bodde kvar i föräldrahemmet. Mer om dessa längre fram.

Vid höstetinget 1844 inlämnades följande kontrakt, ordagrant återgivet:

Vi undertecknade upplåter och bortarrenderar på 49 år, räknat från 14 mars 1845 den plan som skolemästaren P H Österlund arrenderat och som nu drängen Anders Nilsson i Stavreberg inköpt de uppsatte husen så förlänges tiden efter ovannämnde och med tillägg att bemälte plan tillökas i södra änden från allmänna landsvägen åt väster förbi smedjan 42 alnar och i norr 105 alnar till Gustav Nilssons rågång och sedan åt öster till allmänna vägen 19 alnar till bemälte Anders Nilsson för oss emellan avslutad och överenskommen arrendesumma stor 5 riksdaler 32 skilling banko som årligen betalas den 29 september och tager således sin början 1845 med arrendet i vars hand gården komma och bliva må, och får torplägenhetens innehavare åtnjuta risbränsle årligen efter jordägarens utsynning samt den uppsatta källaren i söder om lägenheten får begagnas och infredas nämnde plan av innehavaren och betas; stängsel får vid årens förlopp avföras samt husen utom den vid allmänna vägens stängsel, även sommarbete för ett svinkreatur årligen får följa jordägarens svin emot två slätterdagar av innehavaren till jordägaren utgöres.

Sålunda avslutat som skedde i Hårstorp den 12 oktober 1844.

Sven Samuelsson, Karin Jonsdotter, CJD

Med föregående kontrakt förklarar jag mig nöjd efterleva och fullgöra: Anders Nilsson, ANS

Att föregående kontrakt förklaras å ömse sidor nöjde, intygas av på en gång närvarande vittnen: C Lantz, Stavreberg.

Av bouppteckningen efter Greta Falk framgår att hon efterlämnade maken Anders Nilsson men inga bröstarvingar. Närmaste arvingar var hennes avlidna sons barn, Oskar Karlsson vid Kaltorp. Det kan vara intressant att nämna den dödas gångkläder, vilka värderades till 88 riksdaler. De bestod av två rockar, 13 klänningar, fyra kjortlar, en tröja, en pälströja, 10 näsdukar, tre silkesdukar, 10 bättre och sämre kläden, fem bomullskläden, 13 förkläden, två sjalar, sex mössor, fyra pannelin, 10 lintyg, vantar och handskar, summa 88 riksdaler. Denna garderob kan vi jämföra med den som Lena Andersdotter hade, se längre fram.

Bouppteckningen efter Anders Nilsson visar att han efterlämnade änkan Maja Stina Pantzar samt fyra barn, Gustaf Adolf, Oskar Fredrik, dottern Syrena Emilia och dottern Elin Josefina. Inre lösöre uppgick till 265 kronor, under kreatur upptogs *ett sto, ett par stutar, sex kor, kalvar, sex får, en suga och 12 höns och en tupp, summa inventarier 2222 kronor. Utlånade pengar till 26 olika låntagare i bygden uppgick till 20 167 kronor. Fastigheten 3/8 mantal Hårstorp upptogs till 6000 kronor. Tillgångarna totalt uppgick till 26 167 kronor. Skulderna bestod enbart av bouppteckningsarvodet, 20 kronor.*

Johan Grip	1805-09-25 i Gränna, arr. på Anders Nilssons gård
Stina Greta Andersdotter (1799-01-13)	
Barn: Kristina	1832-12-08, nöddöpt, död samma dag.
Maria	1835-03-26, g m Johan Fredrik Johansson, Stava
Johan	1837-12-11, arbetare vid Skärblacka pappersbruk

Johan och Stina gifte sig 1831 när de båda "tjänade" i Lilla Krokek hos Samuel Svensson. Johan var son till soldaten Johannes Grip och hans hustru Kerstin Nilsson på Uppgränna Knutagårds ägor. Stina var sannolikt dotter till bonden Anders Jonsson och Stina Hansdotter i Kopparp(Stora Smedstorp). Hon kan ej anträffas i födelseboken, men hon finns omnämnd i bouppteckningen efter föräldrarna, varför denna bakgrund kan anses vara fastslagen).

Från Lilla Krokek flyttade de 1734 till Kopparp där de var hälftenbrukare på Katharina Hansdotters gård. De kom 1836 till Stavreberg och här arrenderade de förmodligen 1/16 mtl, från 1841 arrenderade de 3/32 mtl.

År 1845 flyttade de till Lilla Krokek och var där hälftenbrukare på Samuel Svenssons gård. De arrenderade 1847 eller 1848 den ena gården i Hårstorp. 1849 flyttade de till Stava där de arrenderade en gård. De flyttade 1852 till Hårstorp. Där arrenderade de 3/8 mtl. Från slutet av 1850-talet uppgavs de vara *inhyses i egen stuga* i Hårstorp. Stina uppgavs då i husförhörslängden vara *sjuklig och oduglig*. Båda dog 1878, Maria av lungsd den 5 maj och Johan den 4 december av samma sjukdom.

Johanna Persdotter Ullberg, 1821-10-21, sjuklig, utfattig.

Johanna var dotter till inhyste Peter Svensson i Sunneryd, som dog 1846. Hon flyttade från Sunneryd till Hårstorp omkring 1856 och bodde hos Grips. Hon dog utfattig 1869.

Gustaf Nilsson	1802-03-20 i Åby, bonde på 3/8 mtl i Hårstorp
Stina Karlsdotter	1792-11-24 i Ölmstad
Barn: Johan	1822-, död samma år
Per Adolf	1823-, död
Sofia	1826-12-15 i Åby, g m skollär. Ekström, se nedan
Karl Gustaf	1829-12-01, död 1852
Clara Gustava	1834-07-31, gift med Johan Peterson, se nedan

Gustaf var troligen son till Nils Larsson och Katharina Persdotter i Amundeby. Till Ödeshögs socken och då till Stavreberg flyttade han från V Tollstad 1822. Han innehade och brukade 1/16 mtl i Stavreberg men stod också som ägare av 1/8 mtl i Skrädeberg.

Han gifte sig med Stina Karlsdotter redan 1821. Han var då ännu inte 20 år. Kristina var dotter till soldaten Karl Snygg och hans hustru Kerstin Persdotter i Långeberg i Ölmstad. Hon var också systerdotter till Maja Persdotter, Abraham Jonssons hustru i Stavreberg. De flyttade från Stavreberg till den östra gården i Hårstorp 1833. De hade här köpt den ena gården av Lars Larsson för 2800 riksdaler riksgäldsmynt.

Vid sommaringet 1836 hade skattemannen Håkan Jonsson i Fogeryd instämt Gustaf Nilsson rörande skuldfordran. Gustaf Nilsson uteblev och dömdes till böter för detta. Målet uppsköts.

Gustaf Nilsson dog i Hårstorp den 29 november 1863 av *gastrisk feber*. Stina dog 10 augusti 1875 av vattusot.

Vid vintertinget 1864 inlämnades ett inbördes testamente av Gustaf Nilsson och hans hustru Kristina Karlsdotter i Hårstorp.

Bouppteckningen efter Gustaf Nilsson visade tillgångar för 7512 riksdaler och skulder för 2403 riksdaler. Under rubriken Köre- och åkerredskap upptogs bl.a. *en liggfjädevagn, två slädar, två enbetsvagnar, två gamla kärror, en skogsvagn med kärra, en slump gamla kälkar, två harvar, två krokar*. Under kreatur upptogs tre kor, en kviga, två får, en bagge och en sugga.

Bouppteckningen 1875 efter änkan Kristina Karlsdotter visade att hon efterlämnade dottern Sofia Gustafsdotter, gift med skolläraren Ekström, samt dottern Klara Gustafsdotter, gift med Johan Petersson i Hårstorp. I boet ingick 3/8 mtl Hårstorp för 6000 riksdaler och tillgångarna uppgick till 6448 riksdaler, skulderna till 1031 riksdaler.

Vid sommaringet 1864 hade bonden Johan Petersson och organisten Frans J Ekström i Adelöv instämt sin svärmoder, nyblivna änkan Kristina Karlsdotter i Hårstorp. De klandrade det inbördes testamente som makarna tidigare under året upprättat, av vilket framgick att endera överlevande maken skulle få sitta i orubbat bo. De hävdade att Gustaf Nilsson vid under-tecknandet låg i feberyra och var helt ur stånd att hålla tankarna rediga och samlade. De menade också att om testamentet ändå vore lagligt borde det

endast omfatta hälften av egendomen. Flera vittnen hördes. Dessa intygade att Gustaf Nilsson vid undertecknandet var klar och redig och hade fulla själskrafter.

Johan Petersson	1831-11-04 i Rudu i Adelöv, arrendator,
Clara Gustava Gustafsdotter	1834-07-31,
Barn: Hulda Amanda	1854-10-24,
Emma Mathilda	1856-08-28, utfl t Nord Amerika 1877
Hedda Lovisa	1860-03-30 i Adelöv,
Hulda Josefina	1864-03-09,
Johan Hjalmar	1866-06-02,
Therese Valentine	1869-02-14,
Jenny Helena	1872-09-14,

Johan var från Rudu i Adelöv. Hans föräldrar var Peter Svensson och Maja Stina Persdotter. Clara var dotter till Gustaf Nilsson och Stina Karlsdotter i Hårstorp. Johan och Clara gifte sig 1853 och brukade sedan hennes föräldragård i Hårstorp. Under några år efter 1855 bodde de i Adelöv men återkom därefter till Hårstorp. Familjen flyttade till Stora Åby 1879.

Frans Johan Ekström	1823-03-03 i Svinstad, organist, skollärare, bonde
Sofia Gustafsdotter	1826-12-15 i Åby,
Barn: Amanda Augusta	1847-08-21,
Selma Serafia	1849-05-14 i Adelöv,
Tekla	1852-04-28 i "-", utfl till Gränna 1874
Albin	1855-02-11 i Adelöv
Fabian Julius	1857-07-26 "
Dorotea Vilhelmina	1859-11-23 " t Amerika 1878
Albertina Josefina	1862-06-18, (kan ej återfinnas i födelseboken)
Ellen Olivia	1867-03-11,

Sofia var dotter till Gustaf Nilsson och Stina Karlsdotter i Hårstorp. Bakgrunden för Frans Ekström känner jag inte. Han kom till Hårstorp 1845 från Svinstad och stod skriven som skollärare. Han gifte sig då med Sofia och de bodde i Hårstorp fram till 1849. Familjen bodde sedan i Adelövs socken åren 1849-66 men återkom därefter till Hårstorp. Dottern Dorotea reste till Amerika omkring 1878 men återkom 1886, se nedan. År 1878 flyttade familjen till Skrädeberg.

Jonas Persson Hård	1803-11-02 i Åby, livgrenadjär, infl 1825.
Maja Lena Johansdotter	1802-10-02,,
Barn: Johan Peter	1829-04-13, oä
Johan	1833-09-15,, t Sthlm 1861
Karl Alfred	1836-05-16, t Sthlm 1863
Gustaf August	1839-07-22, soldat i Hårstorp med namnet Frejd
Andreas	1842-11-02, död 1843

Jonas och Maja Lena gifte sig 1832. Maja Lena var då piga i Hårstorp. Jag har inga uppgifter om bakgrunden för Jonas eller Maja Lena. Angivna födelsedatum stämmer inte överens med födelseböckerna. Jonas fick avsked 1860 och ersattes av sonen Gustaf August. Maja Lena dog av gastrisk feber 1865 och Jonas dog 1881. Han var sista tiden inhyst hos sin son.

Om sonen Johan Peter kan nämnas att hans mor, Katharina Persdotter, gifte sig med torparen Johannes Persson på Sväms Erlandsgårds ägor. Johan Peter tjänade sedan dräng i Sväm men efter 1855 saknas uppgifter.

I domboken för 1829 kan vi läsa att Jonas Hård dömdes för lägersmål med pigan Karin Persdotter i Bodebol och var far till hennes barn. Jonas nekade men dömdes mot sitt nekande. Vi kan också se ovan att detta barn, sonen Johan Peter, togs om hand av Jonas och hans hustru i Hårstorps soldattorp.

Pigan Johanna Porslin 1811-03-26,
hennes oä d Kristina 1835-05-16,

Johanna Porslin var dotter till soldaten Sven Porslin och hans hustru Maja Hansdotter i Porsarp. Hon flyttade 1835 från Stora Krokek till en backstuga på Hårstorps ägor. Hon flyttade 1848 vidare till Sunneryds ägor. Hon var *utfattig* och dog där 1888. Dottern Kristina var piga på Lyckans ägor när hon 1858 födde en oä dotter, Hulda Matilda. Hon var liksom modern piga runt om i bygden men flyttade till Amerika 1879. Vart tog Kristina vägen? Det vet jag inte. Släkten Porslin borde få en egen bok.

3/8, Andreas Petersson 1840-12-11, bonde
Emilia Augusta Jonsdotter 1849-02-24,
Barn: Karl Johan 1869-12-18,
 Hilma Serena 1872-12-10, död 730306 av slag,
 Gustaf Herbert 1874-03-16, död 740527 av slag,
 Anton Rikard 1875-06-09, död 750811
 Clara Emilia 1878-08-15,

Här kom en ny släkt till Hårstorp. Det var inte första gången. Det har i Hårstorp förekommit många tillfälliga boenden. Andreas var son till Peter Samuelsson och Anna Maja Jonsdotter i Glasfall. Emilia kom från Gyllinge och hennes föräldrar var Jonas Samuelsson och Johanna Charlotta Håkansdotter. Andreas och Emilia gifte sig 1868, kom 1879 från Glasfall till Hårstorp men flyttade till Heda 1883. De stannade således inte heller särskilt länge, bara fem år.

3/8, Frans A Andersson 1857-10-06, bonde på den västra gården,
Emilia Serena Andersdotter 1865-01-18,
Barn: Ossian Melker 1885-05-22, till Amerika
 Gertrud Henrietta 1888-03-03,

Frans var son till Anders Jönsson och Anna Larsdotter i Lilla Krokek. Emilia var dotter till Anders Nilsson och Maja Stina Pantzar i Hårstorp. Frans och Emilia gifte sig 1883 och kom till Hårstorp samma år. De flytta-

de 1886 till Sunneryd. Där övertog de 3/16 mantal, den gård som Johannes Karlsson ursprungligen innehåft men som därefter bytt ägare flera gånger. Frans dog i slutet av 1920-talet. Gården i Sunneryd såldes då till Erik Axelson i Skrädeberg. Emilia och dottern Gertrud flyttade därefter från Sunneryd.

Inga Stina Håkansdotter 1813-11-30 i Adelöv, änka, död 1871
Barn: Edla Christina Jonsdr 1846-10-01, utfl t Sthlm 1862
Augusta Amanda 1849-04-14, utfl t Sthlm 1864
Frans Oskar 1852-02-20, utfl t Sthlm 1863
Emilia Mathilda 1842-01-13, g m sold. Skog i Porsarp 1873

Inga Stina Håkansdotter var dotter till Håkan Månsson och Stina Hansdotter i Graven, Adelövs socken. Hon var änka efter hemmansägaren Jonas Jonsson i Sunneryd som dog 1852. En kort tid bodde hon i Stavreberg men flyttade sedan till Hårstorp omkring 1855.

Hon uppges i husförhörslängden vara fattig. Förmodligen bodde hon i en stuga utmed nya landsvägen, vid Altona. Hon dog 1871.

Vid en bouppteckning i Porsarp efter soldaten Skogs avlidna hustru 1876 framkom att bland familjen Skogs tillgångar fanns en stugbyggnad på Hårstorps ägor, värderad till 50 kronor. Det var den stuga som Inga Stina Håkansdotter bott i.

Under några år i början av 1860-talet arrenderades en av gårdarna av Johannes Johansson och hans hustru Kristina Johansdotter. Han var från Säby och hon från Stora Åby.

Under åren 1869-1872 var Sven Viktor Jonsson från Stava med sin familj bosatta i Hårstorp som s.k. hälftenbrukare. När de flyttat från byn kom en annan familj, också som hälftenbrukare. Det var Jonas Fredrik Jonsson från Svinåsen. Hela denna familj, Jonas Fredrik med hustru och fem barn emigrerade 1876 till Amerika.

Karl Lantz 1805-04-12, till hus, f.d. bonde,
h Lena Andersdotter 1802-01-03 i Ekeby, "genomsjuklig, oduglig",
Barn: Frans Johan 1842-12-28, t Sthlm 1862, corp vid gardet, Rossander
Maja Stina 1834-09-10, t Sthlm 1886
Frans Axel Reinhold 1864-03-23, son till Maja Stina, t Sthlm 1886

Karl Lantz var son till Jöns Lantz och Brita Stina Månsdotter. Fadern hade varit soldat i Hårstorp och suttit i fransk fångenskap några år omkring år 1808.

Karl Lantz hade under en tid varit bonde i Stavreberg men därefter flyttat till Sunneryd. De kom till Hårstorp 1857. Karl Lantz anlätades i bygden för bouppteckningar och andra skrivgöromål. I husförhörslängden beskrivs hustrun Lena vara *genomsjuklig och oduglig*. Hon dog 23 september 1857 i rödsotsepidemin. Karl Lantz dog av slag 1872. Dottern Maja Stina bodde

kvar i Hårstorp under ett antal år men flyttade 1886 till Stockholm, dit hennes son tidigare flyttat.

Av bouppteckningen efter Lena Andersdotter framgår att skulderna översteg tillgångarna. Den dödas gångkläder beräknades till 7 riksdaler och bestod av *2 klänningar, 3 gamla linyger, några gamla kläden, 1 par gamla mössor med stycken, gamla skodon, 1 par gamla strumpor, 2 par gamla handskar*. Detta var hela hennes garderob.

I husförhörslängden från år 1865 finns följande notering som är lite svår att riktigt förstå.

Livgr. Frans Johan Ekström 1842-12-28, fr. Sthlm 65, vistas i Sthlm, varit gardist och lösdrivare.

I Ödeshögs födelsebok finns ingen Frans Johan Ekström född 1842-12-28. Däremot föddes då Karl (Frans) Johan Lantz, som enligt tidigare uppgift i husförhörslängden flyttade till Stockholm 1862 och blev korpral vid gardet, se ovan. Det ligger nära till hands att tro att det är denne.

Gustaf August Frejd	1839-07-22, livgrenadjär i Hårstorp
Lovisa Karolina Ax	1839 i Stora Åby,
Barn: Albert Teodor Ax	1868-05-19, hennes son
Selma Rosina	1872-12-27,
Karl Vilhelm	1874-11-25,
Jenny Erika	1877-04-07

Gustaf var son till Jonas Persson Hård och Maja Lena Johansdotter i Hårstorps soldattorp och han efterträdde sin fader Jonas Hård som livgrenadjär i Hårstorp i början av 1860-talet. Han gifte sig 1862 med änkan Lovisa Karolina Ax. De flyttade till Skrädeberg 1878. I Hårstorps soldattorp kom en ny soldat, Gustaf Marcellus Hård.

Anders Engdahl	1844-11-07 i Gränna, torpare
Klara Matilda Andersdotter	1844-10-24 i Stora Åby
Barn: Hilma Josefina	1870-02-07 i Stora Åby,
Karl August G	1873-10-10,
Frans Hjalmar	1877-01-04,

Anders var sannolikt son till Elias Engdal och Kristina Andersdotter i Uppgränna Länsmansgård. Klaras bakgrund har jag inte någon uppgift om, ännu. Anders och Klara gifte sig 1869 och kom till Stavreberg från Stora Åby 1872. Till Hårstorp kom de 1874. I Hårstorp stod de skrivna som arrendatorer av soldattorpet. I Hårstorp föddes en son som hette Frans Hjalmar. Denne kommer vi att möta längre fram i denna berättelse. Från Hårstorp flyttade familjen till Siggeryd 1879 och där förvärvade de en gård om 1/5 mtl. Där dog Anders Engdahl 1919. Hans hustrus bortgång har jag inga uppgifter om.

Nils Jonsson	1809-11-12 i Flisby,
sonen Johan	1842-02-05,
pigan Karin Jonsdotter	1806-12-??

Nils och hustrun Maja kom från Adelöv till Stavreberg 1842. De stod till en början skrivna för 1/16 mantal i Stavreberg. Senare uppgavs de vara "Till hus". Troligen hade de då sålt gården till Karl Lantz. Denna affär återgick dock. Hustrun Maja dog 1848.

Av bouppteckningen framgår att Johan Grip, nämnd som arrendator i flera byar i bygden, var släkting till henne. I bouppteckningen stod Nils och Maja fortfarande som ägare av 1/16 mantal. Där var också noterat att ett arv väntades efter hennes avlidna broder i Stockholm, men att detta arv var under *process*. Nils Jonsson flyttade 1849 till Hårstorp. I domboken 1843 uppgavs Nils vara smed.

Nils Jonsson uppgavs i husförhörslängden vara utfattig. Pigan Karin Jonsdotter uppgavs vara straffad två gånger för stöld och för sitt fosters död men var *ledig till äktenskap*. Hon kom från Linderås 1849. Möjligen var hon syster till Nils och hörde till familjen. De flyttade till Frinnaryd 1858.

Inhyst, Peter Samuelsson 1796-04-22, svagsint, död av bröstfeber 1857.

Peter var son till bonden Samuel Andersson och hans hustru i Skrädeberg. Peter uppgavs tidigt som *sinnessvag och utfattig*. Han tjänade dräng på många platser, även i Stavabygden. Han var "inhyses" i Lilla Krokek under ett antal år, men dog 1857 i Hårstorp. Till Hårstorp kom han troligen i början av 1850-talet.

Johannes Jonsson	1790-06-13 i Gränna, utfattig, förpantningsägare,
H Maja Johansdotter	1787-10-26 i Adelöv, död 1864
Barn: Johan	1817-08-05 i " t Gränna 38
Johanna	1820-08-28 i Adelöv, piga på olika håll i bygden,
Anna Brita	1823-06-23 i "
Jonas	1825-12-09 i "
Gustaf	1829-02-23 i "
- Hilda Matilda	1851, oä dotter till Johanna, t Sväm 1868
- Jenny Olivia	1871-12-11, oä dotter till Hilda Matilda

Johannes och Maja gifte sig omkring 1813. Hans föräldrar var sannolikt Jonas Andersson och Stina Andersdotter i Örserums Västergård. Maja var från Adelövs socken, dotter till Jan Persson och Maja Hansdotter i Bollkälle. Hon var därmed syster till Peter Jaensson i Porsarp, som ju också kom från Bollkälle. Johannes och Maja brukade först hennes föräldragård i Bollkälle. De fick sex barn i Bollkälle innan de 1833 flyttade till Porsarp. Där arrenderade de Jaen Svenssons gård.

År 1839 flyttade familjen från Porsarp till Kushult, eller om det var Näteryd, som ibland står under Kushult. Där innehade de en gård om 1/16 mtl, senare 1/24 mtl. I mitten på 1850-talet uppges de vara *till hus*. Kanske hade krafterna börjat avta och arbetsförmågan minskat. Familjen flyttade till

Hårstorps ägor i slutet av 1850-talet och uppges där ha en liten förpantning, men var *utfattiga*. Maja dog 1864. Barnen flyttade hemifrån. Johannes dog 1874 av ålderdom, på sitt förpantningstorp.

Gustaf Adolf Andersson	1860, bonde på västra gården i Hårstorp
Maja Stina Pantzar	1828, hans mor, änka 1882 efter Anders Nilsson.
Josefina	1866, syster till Gustaf Adolf ovan.

Gustaf var son till bonden Anders Nilsson och Maja Stina Pantzar på västra gården i Hårstorp. Gustaf gifte sig aldrig. Han övertog föräldragården och brukade denna till sin död 1926. Han lät också föra en kassabok under åren 1892-1925. Denna ger bra besked om den tillvaro som då rådde. Den ger besked om priser på bondens varor. Det smör som han år 1900 levererade betalades med 1,50 - 1,80 per kg, fårkött 85 öre per kg, ett kalvskinn 2,60, en tunna bark 2,25, en skjuts till Gränna 2,50, vetemjöl 25 öre per kg, en ko som sålts i Adelöv 90 kronor, 2 grisar 90 kronor.

Självhushållningens tid var nästan förbi. Bland utgifterna kan vi se att *socker kostade 60 öre per kg, Östgötakuriren 3 kronor, 5 liter gasolja 1,50, Ernst Hård för 2 dagsverken 1,50, Englund för arbete i trädgården 1 krona, vagnsmörja 30 öre, 3 kg såpa och blåkakor 1,44, Gustaf i Holkaberg för sågning 13 kronor, 1 hektoliter hösalt för 3 kronor och 50 öre.*

Gustaf dog 1926. Bland de sista utgifterna återfinns vi också kostnader för doktor och medicin. Hans syster Josefina bodde hemma i Hårstorp till 1916, då hon gifte sig och flyttade till Järnstad. Hon blev änka 1926 och återkom till Hårstorp 1931. Hon står sedan som ägare till Hårstorps västra gård fram till sin död 1945. Hon ansågs vara rik och kallades "Rika-Fina".

Karl Sven Johansson	1837-01-30, bonde på östra gården, 3/8 mtl,
Dorotea Vilh. Ekström	1859-11-23 i Adelöv, d t skolläraren F Ekström.
Ida Sofia Ottosson	1880-11-18 i Amerika, d t Dorotea Ekström

Karl Sven Johansson hade varit i Amerika men återkom till Sverige och Hårstorp 1886. Han var son till Johannes Karlsson och Stina Nilsson i Stavreberg. Han flyttade troligen tidigt från sitt föräldrahem och var troligen *lilldräng* i Hårstorp redan från 1849.

Det var den 24 augusti 1859 som han i kyrkoboken utskrevs till Amerika. Han återkom 1886 och hade således varit i Amerika i 27 år. Det är möjligt att han och Dorotea till en början bodde i den stuga vid Altona som Inga Stina Håkansdotter bodde i. Kanske var det de som gav namnet Altona på denna plats.

Han *lär vara gift i Amerika* står det i husförhörlängden 1885-90.

Han förvärvade sedan Östergården i Hårstorp och bosatte sig där. Hos honom bodde också Dorotea Vilhelmina Ekström med sin dotter.

Dorotea Ekström hade också varit i Amerika och återkom samtidigt och var piga hos honom, således inte hans hustru. Karl dog 1917 av leversjukdom. Dorotea Ekström flyttade med sin dotter till Skrädeberg strax efter år

1900 och gifte sig med hemmansägaren, *rentieren* Albert Teodor Engström. I hennes ställe kom till Hårstorp pigan Josefina Johansdotter.

I Östgöta-Bladet 1899 har gården utannonserats och Karl Sven Johanson avsåg då att flytta från Hårstorp. Kanske berodde detta på att Dorotea Ekström lämnat honom? Men han bodde kvar på gården och den planerade auktionen blev tydligen inställd.

Enligt annonsen var *hemmanet väl beläget nära Stava hamn och allmänna landsvägen. Där fanns åbyggnader i gott skick, goda betesmarker och skog till avsalu. På gården kunde vinter och sommar födas 12 nötkreatur och en häst. Där kunde årligen skördas ca 75 tunnor spannmål, utom rotfrukter.* Så långt annonsen i Östgöta-Bladet.

Efter Karl Sven Johanssons död 1917 bodde Josefina Johansdotter och hennes fyra barn på Östergården. Flera arrendatorer förekom, se nedan.

Josefina Johansdotter	1878-12-01, piga, ägde östra gården i Hårstorp,
Barn: Gertrud M E	1902-03-15 i Vadstena
Bror E T	1905-06-15, jordbruksarb. bodde hos modern,
Sven Melker V	1908-09-26, till Väversunda 1929
Svea Cecilia	1911-03-28, gift och flyttade till Tingstad

Josefina var dotter till skomakaren Johan Peter Petersson Holmberg och Klara Albertina Ross på Sunneryds ägor. Hon kom till Hårstorp från Väderstad år 1902 och var sedan piga hos Karl Sven Johansson, se ovan. Efter att han dött 1917 stod Josefina som ägare till östra gården i Hårstorp.

Äganderätten övergick senare på Josefinas barn. Sonen Bror kallades för *Jordgubba-Bror*. Han odlade jordgubbar. Tillsammans med *Konrad Smed* fiskade han också i Vättern. De cyklade sedan runt i bygden i var sitt distrikt och sålde fisken. Konrad hade de södra byarna och Bror de norra byarna i Stavabygden.

Östra gården ägdes troligen av Josefina Johansdotters barn fram till omkring 1946. Då köptes gården av Bror Lord, se nedan.

Gustaf Marcellus Hård	1860-02-23, livgrenadjär för Hårstorp
Matilda Andersdotter	1850-10-13,
Barn: Ernst Julius	1881-07-20, bosatt i Stava
Eda Josefina	1882-12-23, död 1883
Karl Teodor	1886-09-06, gift, se längre fram under Stavlösa,
Oskar Konrad	1889-01-02, trävaruhandl. bodde i L Krokek
Eda Albertina	1891-07-08, gift, avfl. till Visingsö
Gunnar Efraim	1899-02-04, övertog föräldragården i Stava.

Gustaf Marcellus Hård var son till soldaten Jonas Ross och hans hustru Anna Karin Häggberg på Kråkeryds ägor. Gustaf kom till Hårstorp från Väderstad 1878 och efterträdde troligen då Frejd som livgrenadjär i Hårstorp. Gustaf och Matilda gifte sig 1880. Hon kom då från Klämmestorp. Hon var dotter till Anders Magnus Johansson och hans hustru Maja Lisa Nilsson på Börstabols ägor.

Gustaf var sedan soldat för Hårstorp under åren 1878-1910 och flyttade därefter till Stava. Där hade han redan på 1890-talet förvärvat en gård om 1/16 mantal. Gustaf dog där den 5 november 1926. Matilda dog 1938.

Fredrik August Tränk	1836-03-30, arbetare, f.d. livgrenadjär,
Kristina Natanaelsdotter	1828-12-13,
Barn: Johan Albin	1868-07-02, till Heda 1895
Anders Peter	1869-09-09 i Heda, till Amerika 1897,
Frans Vilhelm	1872-01-22,
Emili Olivia	1877-05-14,
Maria Elisabet	1879-06-09,
(Karl Teodor	1886)
Klara Gustava	1860-08-11, gift och bosatt på Orrnäs
- oä son Karl Vilhelm	1885 i Åby
- oä d Ester Viktoria	1991-07-12, d t Klara Gustava Tränk

Fredrik Tränk föddes på Munkeryds ägor, son till livgrenadjären Mård och hans hustru Inga Stina Johansdotter. Han gifte sig 1859 med Kristina, som då var piga i Munkeryd. Hon föddes på Kushults ägor, dotter till torparen Natanael Samuelsson och Katharina Eriksdotter. När de gifte sig upp-gavs han vara från Öninge. Möjligen var han tjänstedräng där då. Fredrik var sedan soldat för Sunneby med soldatnamnet Tränk under åren 1859 - 1876. Han blev då sjuk och lämnade tjänsten. De flyttade 1876 till Heda men kom 1878 från Heda till Hårstorp.

Familjen Tränk bodde centralt i Hårstorp, mitt mellan Östergården och Västergården i Hårstorp, just där idag vägen från den gamla landsvägen svänger ner mot motellet. Där ser man ännu resterna av *Tränkalagårn*. Några rester av de nedrasade timmerväggarna syns fortfarande.

Deras barn lämnade hemmet undan för undan men makarna Tränk bodde kvar i Hårstorp ännu vid sekelskiftet. Kristina dog 28 april 1904 i Hårstorp av magsjukdom. Fredrik flyttade i november 1906 till Fattighuset i Ödes-hög och dog där den 17 oktober 1914 av ålderdom.

Vid sekelskiftet år 1900 bodde 17 personer i Hårstorp. På den östra gården bodde Karl Sven Johansson, hans piga Dorotea Ekström samt hennes dotter Ida Josefina samt en dräng. På den västra gården bodde Maja Stina Pantzar kvar, änka efter Anders Nilsson som dog 1882.

Dottern Emilia Serena, gift med Frans Andersson från L Krokek, brukade gården några år men flyttade sedan till Sunneryd. Sonen Oskar Fredrik blev *mekanisk arbetare* och flyttade från Hårstorp någon gång efter 1910. Maja Stina Pantzar dog 1916 av ålderdom. Dottern Josefina flyttade 1916 till Järnstad och gifte sig med Johan Danielsson. Det var endast sonen Gus-taf kvar i hemmet och han stod som brukare av Hårstorps västergård. Se ovan.

På ägorna bodde Tränk och hans hustru Kristina Natanaelsdotter samt i soldattorpet Gustaf Marcellus Hård med sin hustru Matilda och fem barn.

Anton Johansson	1872-03-25 i Gränna, arrendator av östra gården
h Eda Matilda Gustafsson	1887-05-25
Barn: Evert Mauritz	1908-06-02
Anton Efraim	1910-05-04

Under åren 1909 – 1914 arrenderade Anton och Eda en av gårdarna i Hårstorp. Anton var från Boeryd i Gränna socken, son till Johan Andersson och Anna Brita Persdotter. Eda var från Porsarp, dotter till torparen Gustaf Alfred Svensson och hans hustru Hilda Maria Johansdotter. De flyttade 1914 till Kråkeryd. Hos dem bodde hans mor, Anna Brita Persdotter.

Gustaf Albin Gustavsson	1869-06-21 i Åby, arrendator av östra gården
Amanda Josefina Johansdotter	1865-02-07,
Barn: <u>Signe</u> Hildur M	1892-08-04,
Anna	1894-12-09,
<u>Alice</u>	1896-12-22,
<u>Mimmi</u> Teresia	1898-12-12 i Åby, g m David Gustavsson, Holkaberg
Elin Rut Ingeborg	1901-06-21, g m Oskar Hjertstedt i Kleven, Gränna
<u>Eskil</u> Edvin	1903-03-08,
Hemming Karl	1906-05-15 i Gränna
Bror <u>Lennart</u>	1910 i Åby

Gustaf och Amanda gifte sig 1891. Gustaf var son till Gustav Kaxe och Anna Maria Larsdotter i Tingstad, Stora Åby. Amanda var dotter till De bodde först i Stora Åby socken. 1900 kom de till Harsbol, där de arrenderade en gård, 1/8 mtl. De bodde sedan någon tid i Knukebo i Gränna socken och i Stora Åby socken igen innan de kom till Hårstorp år 1915. De arrenderade där den östra gården. De flyttade från byn 1920 till V Tollstad.

Den östra gården arrenderades därefter en tid av Ernst och Gerda Hård, se nedan. En brorson till Josefina Johansdotter, Holger Johansson (Holmberg) samt hans syster Signe arrenderade gården en tid. De arrenderade dessutom västra gården en tid.

Josef och Gertrud Haglund arrenderade östra gården fem år i slutet av 1930-talet. I slutet av 1940-talet köptes gården av Bror och Thyra Lord, se nedan.

Det har som vi ser varit omfattande flyttningar i Hårstorp.

Oskar Filip Kall	1885-12-30 i Väderstad, vägarbetare, g 19
Elsa Maria Gustafsson	1898-02-22,
Gösta	1920,
Kurt	1925,

Oskar och Elsa gifte sig 1919. De bodde först i Daglösa innan de 1920 kom till Hårstorp. Här bodde de möjligen på Lövhagen, det gamla soldattorpet. Efter några år flyttade familjen Kall till Stava.

Där bodde de på den gård som ligger längst söderut utmed Holavedsvägen, i det gamla huset, beläget söder om det hus som kallades *villan*. År 1932 flyttade de med sina söner till Fridhem i Näteryd.

Filip Kall var född i Väderstad. Elsa hade sina rötter i Ärliatorpet i Stora Smedstorp. Filip Kall dog 1966. Elsa bodde kvar i Näteryd en tid men flyttade sedan till Ödeshög. Huset hade hon kvar någon tid till och bodde där möjligen också någon sommar ytterligare. Sedan såldes det och Fridhem har sedan dess använts som fritidsbostad.

Ernst Julius Hård	1881-07-20, arrendator,
H1 Hulda Charlotta Andersson	1878-03-27 i Allhelgona, död 1915,
H2 Gerda V Persdotter	1890- i Grevbäck, g 1917
Barn: Elis	1911,
Ivar	1912,
Sven Olof	1817,
Helge	1921, bosatt i Linköping, död 2006
Gunborg S V	1925,
Evert	1927, bosatt i Linköping
Arne I	1930, bosatt i Linköping

Ernst var son till livgrenadjären Gustaf Hård och hans hustru Mathilda Andersdotter i Hårstorp. Ernst gifte sig med Hulda Andersson och bodde en tid i Ödeshög och hade då anställning som snickeriarbetare. De flyttade till Hårstorp omkr. 1914. Hulda dog av hjärtfel 1915. Ernst gifte sig 1917 med Gerda Persdotter. Jag har ingen uppgift om bakgrunden för någon av dessa hans hustrur.

Ernst arrenderade en tid den östra gården i Hårstorp. Möjligen bodde de där också under den tiden. Ernst och Gerda förvärvade sedan, kanske 1913, torpet Lövhagen, som tidigare varit soldattorp. Enligt uppgift från boken *Gods och gårdar* hade Ernst där 1 häst och 5 nötkreatur. Säkerligen gällde detta för arrendet av den östra gården. Ernst fick senare anställning som vägarbetare. Så småningom kom planer på motorväg och i avvaktan därpå belades fastigheten med förbud mot ombyggnader. Ernst och Gerda började bli gamla och flyttade omkring 1963 till Ödeshög. Bostadshuset användes sedan en tid som arbetsplatskontor. Motorvägen går numera rakt över platsen där soldattorpets hus en gång stod. Samtliga husen revs i slutet av 1960-talet. Idag står en minneskylt invid motorvägen.

Soldattorpet i Hårstorp omfattade 19 tunnland mark. Det såldes 1912 till Karl Jernström i Stava för 3000 kronor. Säljare var innehavarna av Hårstorp, Gustaf Andersson och Josefina Andersson och Maja Stina Pantzar och Karl Sven Johansson. Vittnen var C A Larsson i Ruskilsby och G Hård i Stava. Tillträdet skulle ske den 14 mars 1913. Förmodligen sålde Jernström torpet vidare till Ernst Hård.

Bror Lord	1893, bonde på den östra gården i Hårstorp
Thyra Lord	---- från Skåne

Bror Lord var son till livgrenadjären Uno Lord och Hulda Lindbom i Brodderyd. Han var då också bror till Alma Lord, Gunnar Hårds hustru och till Ellen Pettersson på Skansen. Bror Lord stod som ägare till fastigheten Skansen innan den övertogs av Ellen och Axel.

Bror och Tyra innehade och brukade sedan Karlsro i Rossholmen, belägen mellan Rossholmen och Näteryd. Det var Rossholmens soldattorp.

Bror Lord köpte i slutet av 1940-talet den östra gården i Hårstorp och brukade den. Bror sålde på 1950-talet gården till arkitekt Royer, som redan tidigare inköpt den västra gården. Den sista mjölkkon i Hårstorp gick förmodligen och betade på Östergårdens ägor någon gång i början av 1950-talet.

Nya tider i Hårstorp

Från mitten av 1900-talet var Hårstorp inte längre någon bondby. Då hade den gamla byn med sina gamla hus anpassats för att bli ett motell för den alltmer tilltagande biltrafiken.

Den 24 juni 1949 öppnade arkitekten Rolf Hollander från Stockholm en kiosk och en liten servering av läskedrycker. Detta var bara början.

Snart kom en ny ägare. Han hette Royer. En ny restaurangbyggnad byggdes 1954 och med nyhetens behag åkte människor på bilutflykt från omkringliggande städer till Vida Vättern för att äta eller dricka kaffe.

Jordbruket i Hårstorp är sedan länge nedlagt. Några hästar går på bete på de gamla åkrarna. De är inga arbetshästar. Som bondby är Hårstorp nu bara ett minne, med alla dess människor, bönder, bondhustrur, drängar och pigor, torpare, soldater och deras familjer.

Hårstorp inklusive motellrörelsen ägs och drivs år 2000 av familjen Pantzar. Detsamma gäller bensinmacken. Fyra familjer bor nu permanent i Hårstorp. Det bör också tilläggas att släkten Pantzar har gamla traditioner i Hårstorp.

Detta är min berättelse om Hårstorp. Den har mest handlat om äldre tider. Om senare tid och nutid överlämnar jag till människorna i byn att själva berätta.

Jag har på liknande sätt skrivit om övriga byar i Stava-bygden samt en särskild berättelse om bygden.

Arne Ivarsson i december 2008